Всеукраїнська громадсько-політична і літературна газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

Видається у Сімферополі | № 44 (95) Субота, 5 листопада 1994 р. | Ціна договірна

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

КУРАЙ

В степу між Первомайськом і Красноперекопськом дув сильний вітер, який здіймав хмаровище курявн і гнав кримськими просторами курай.

Спостерігаючи за кураєм, я мимоволі подумав про те, що ось так і в житті часто трапляється: поженуть обставини кудись людину, і вона котиться, котиться, забувши і про свій родовід, і про свою національність, і про мову свою рідну.

Вже скільки писано-переписано про ковбасну психологію! А вона ж таки існує.

Візьмемо, наприклад, таке святе почуття, як патріотизм. Чим більше спілкуєшся з нашим братом-українцем, тим більше зустрічаєшся зі справжнім патріотизмом і лжепатріотизмом.

Скажіть, чи стане хтось за нас з вами, українців, добиватися вирішення проблем відродження нашої нації? Смішно навіть уявити, що таке диво може статися.

Минулого року міністерство освіти Криму продекларувало «відкриття» в автономії кількох українських шкіл. Навіть далекі від педагогічної справи люди розуміли, що це звичайна профанація. Під відкриття шкіл потрібно було спочатку підвести елементарну матеріальну базу, подбати про підручники, педагогічні кадри... Про це чиновники від освіти свідомо не дбали, знаючи, що існує більш важливий фактор, що легко відправить ідею української школи на дно. Суть цього фактора полягала в тому, що **УКРАЇНЦІ САМІ НЕ ЗАПИШУТЬ СВОЇХ ДІТЕЙ ДО ЦИХ ШКІЛ!** Так воно й сталося. Більше того, в деякі школи Сімферополя, де є нечисленні українські класи, приходять батьки і просять перевести їхніх маленьких українців з українського в російський клас. Що сталося? Чому українці, які ще вчора ридали від того, що їхні діти не мають можливості навчатися рідною мовою, сьогодні діють навпаки?

Наша велика національна біда полягає в тому, що ми, українці, звикли плакати та ридати з приводу власних проблем, а не ДІЯТИ.

Нам потрібно брати приклад з кримських татар, які в умовах геноциду не лише будують чудові свої оселі, а й послідовно вирішують свої національні проблеми — відкривають школи, періодичні видання, створюють мистецькі колективи, делегують своїх представників до Верховної Ради Криму, котрі послідовно і принципово вирішують не лише свої національні питання, але й сміливо протистоять кримським сепаратистам і шовіністам.

А що робимо ми, українці? Ми, наче нерозумні вівці, тягнемось на виборчі дільниці і... голосуємо за висуванців від РДК, а не підтримуємо кандидатів від українських демократичних сил. Хіба це не наша ганьба! Хіба це патріотизм!

Настав також час розпочати справжню кампанію зневаги до шовіністичної преси, яка паплюжить усе українське. Хіба може свідомий українець, патріот передплачувати (!) ворожу газету! Нам потрібно відвернутися від цієї жовтої преси і загітувати наслідувати цей приклад своїх родичів, друзів, знайомих.

Нам нарешті треба згадати, хто ми є і що ми за нація. Тільки гордість (так, саме гордість!) допоможе нам розігнути нарешті спину, стати **ЛЮДЬМИ**, а не кураєм, що летить кудись, а куди — й сам не знає...

Олександр КУЛИК.

Продукція акціонерного товариства «Електон» добре відома як в Криму, так і за його межами. Телефони нового покоління, автоматизовані місця керівників, різне комп'ютерне обладнання з маркою «Електон» є надійними засобами у створенні сучасної інформаційної мережі.

На світлині робітниця «Електону» Юлія Мельник.

Світлина Костянтина ДУДЧЕНКА.

ДІАСПОРА ЗАНЕПОКОЄНА

В газеті «Нью-Йорк Таймс» надруковано звернення до американців українського походження, в якому, зокрема, говориться, що Сполучені Штати Америки розпочали політику, котру можна назвати «Ялта-II», тобто таку, яка фіксує Центральну і Східну Європу як сферу впливу Росії. Через це Україна та інші народи справді втратять свою так тяжко здобуту свободу і незалежність у новій Російській імперії. Зокрема, постійний представник США в ООН М. Обрайт у промові в Москві підтвердила, що США визнають «право» Росії на миротворчі акції в країнах колишнього Радянського Союзу.

Державний департамент розділив своє Європейське бюро на два, одне з яких займається справами країн колишнього Радянського Союзу, а друге — рештою європейських країн, відновлюючи таким чином територіальну цілісність колишнього Радянського Союзу. Через опозицію Росії США наклали вето на членство в НАТО Польщі, Угорщині, Чеської Республіки і Словаччини. Ці факти є яскравим підтвердженням загальної картини процесу реставрації Російської імперії.

Центрально-Східно-Європейська коаліція, до якої входять представники латвійської, вірменської, білоруської, болгарської, румунської, чеської, словацької, естонської, угорської, литовської, польської, української та інших меншин у США закликають своїх співвітчизників звертатися до своїх конгресменів та сенаторів з вимогою припинити політику «Ялти-II», зупинити реставрацію Російської імперії.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ»

НА 1995 РІК

Передплативши «Кримську світлицю», ви матимете постійну можливість дізнаватися про події громадсько-політичного і культурного життя в Криму, Україні, світі.

Передплатна ціна: на місяць — 20000 крб.
на квартал — 60000 крб.
на півріччя — 120000 крб.

Наш індекс — 30553.

У наступному номері буде опубліковано бланк доставочної картки на передплату «Кримської світлиці».

НАЗУСТРІЧ КОНГРЕСОВІ

Черговим етапом у підготовці до II Конгресу українців Криму стало проведення в Євпаторії зборів громадян України Сакського району, Сак та Євпаторії, головна мета яких — консолідація всіх громадян України незалежно від національності навколо ідеї державотворення.

Співом духовного та національного гімнів у виконанні дитячого хору «Ясени» сакської середньої школи № 5 розпочали роботу ці збори.

Проблемам економічного та політичного становища України, становленню української школи були присвячені основні доповіді цих зборів. Про роль і місце українських організацій у суспільному житті Криму, про основні завдання єдиної української політичної партії півострова доповів у своєму виступі голова Українського Громадянського Конгресу Криму **Юрій Сидорчук**.

Велике значення просвітянської роботи в процесі відродження духовності та консолідації нації відмітив голова Всекримського товариства «Просвіта», головний редактор газети «Кримська світлиця» **Олександр Кулик**.

На жаль, представники місцевої влади зігнорували ці збори, напевно, їх не хвилює думка української громади про розвиток цього регіону Криму.

На зборах обрано делегатів на II Конгрес українців Криму. Були прийняті звернення до Президента України та місцевих Рад регіону. В документах констатується занепокоєння громадян України масовим зубожінням всіх верств населення Криму порівняно з іншими областями України, розгулом злочинності, загостренням міжнаціональних відносин.

Учасники зборів закликали голів міськрад Євпаторії та Сак, селищних Рад провести позачергові сесії місцевих Рад, на яких розглянути питання про ганебність і наслідки політики сепаратизму, яку проводить владна верхівка Криму. Учасники зборів висунули також вимогу встановити над будинками виконкомів Євпаторії та Сак Державні прапори України.

Сергій ПАВЛІВ.

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ЦІН ПОЧАЛАСЯ

Постанови Кабінету міністрів України про підвищення зарплат, пенсій і стипендій та про ціноутворення в умовах реформування економіки, підписані прем'єр-міністром Вітапієм Масопом, засвідчили: економічні перетворення, про які говорив президент Леонід Кучма, розпочалися.

Щоправда, зізнатися в тому, що почалася широкомасштабна лібералізація цін, ніхто не хоче — ні уряд, ні адміністрація президента, ні парламент. Приміром, Голова Верховної Ради Олександр Мороз заявив, що про підвищення він дізнався з телевізійних новин. До того ж, мовляв, ніхто з Кабінету міністрів не інформував його про підготовлені постанови. Радники Л. Кучми відмовляються коментувати вищезгадані постанови уряду. Проте сумніватися в тому, що Леонід Кучма нічого не знав про чергове підвищення цін в Україні, не доводиться: напередодні візиту до Оттави президент підписав указ про створення Комісії з питань соціального захисту населення, яку очолив віце-прем'єр-міністр України Ігор Мітюков. Навряд чи можна назвати це збігом обставин?

Згідно з названими постановами Кабінету міністрів заробітна плата на державних підприємствах, в організаціях та установах збільшується в середньому в 2 рази, пенсії — в 1,6, стипендії — в 3 рази. Проте, за оцінками спеціалістів, ціни в Україні протягом четвертого кварталу зростуть як мінімум у 4 рази. За словами голови парламентської комісії з питань фінансів та банківської діяльності Віктора Суслова, дефіцит бюджету нинішнього року становитиме більше 20 відсотків. Слід нагадати, що обіцяні кредити Україні Міжнародний валютний фонд може надати лише за умови, якщо дефіцит бюджету української держави не перевищуватиме 10 відсотків. Тому підвищення цін та збільшення дефіциту бюджету негативно може позначитися на ставленні міжнародного співтовариства, а відтак — і на виділенні тих кредитів, які воно обіцяє Україні.

Важливим питанням соціальної політики у період підвищення цін є проблема страйків. Перший заступник голови Федерації профспілок України Григорій Осовий не виключає того, що профспілки не підписуватимуть мораторій про страйки, запропонований Леонідом Кучмою. Позаяк уряд, приймаючи згадані постанови, порушив Генеральну тарифну угоду між урядом і профспілками, згідно з якою Кабінет міністрів мусить радитися з Федерацією профспілок напередодні підписання таких документів.

Отже, економічні реформи Леоніда Кучми розпочалися. Очевидно, що досить несподіваний початок перетворень передуватиме серйозним зрушенням в усіх галузях економіки.

Олексій БАРАНОВ.
(Пресова Агенція Новин).

«СТАРШИЙ БРАТ» ПІДКАЖЕ?

Верховна Рада Криму виходить на світовий рівень, якщо таким можна назвати встановлення стосунків з Держдумою Росії. 24 жовтня президія кримського парламенту надіслала запрошення Думі з пропозицією відвідати Крим з ознайомчим візитом 1—7 листопада. Слід нагадати, що раніше у Москві побувала делегація ВР Криму. Спостерігачі пов'язують цей візит безпосередньо з ситуацією, що складається в Криму у зв'язку із закінченням терміну дії постанови українського парламенту щодо ситуації, яка склалась в автономії. Але невже потрібно для вирішення цього внутрішнього питання України запрошувати делегацію «старшого брата»?

Наш кор.

«НЕ ПУЩАТЬ !..»

«Слава освободителям Украины», «50 лет». Такі, занадто офіційні, написи. Більш нічого не було на сцені Севастопольського Будинку офіцерів. Не було і української державної символіки, хоча місто — територія України.

Так сумно, що аж душа скиміла. А тут ще й Адольф Гітлер — в першому кадрі документальної кінострічки. І раптом все змішалося: хтось біг, хтось тікав, хтось стріляв. І невідомо, що миготіло на екрані. Який час? Які події? Супровідного авторського тексту не було. Але глядач здогадливий: зрозумів, що йому показують фільм про Велику Вітчизняну. Так почався урочистий вечір, присвячений 50-річчю визволення України від німецько-фашистських загарбників.

Виступаючи на ньому, голова Севастопольської міськради народних депутатів В. Семенов пообіцяв, що життя севастопольців не буде гіршим, ніж є. І в цьому, підкреслив мер, завдання місцевої влади. От яка честь випала їй! Він привітав учасників Великої Вітчизняної війни, що були в залі. А називала їхні імена ведуча, яка проте не згадала Героїв Радянського Союзу віце-адмірала у відставці В. Пилипенка та М. Байду.

Поки деякі присутні дивувалися з того, на сцені з'явився заступник командуючого Чорноморським флотом контр-адмірал Б. Царьов, який запевнив, що морський щит боєздатний і спроможний в будь-яку хвилину підтримати крісло мера, якщо воно захитається.

А щоб все-таки підкреслити його миролюбний виступ, на сцені з'явився танцювальний колектив. Любо було дивитися на розмаїтість російських національних костюмів! І хто не був в залі, може пожалкувати, що не милувався козацьким галіфе, в якому «вихльостувалася» отака собі моторна молодиця, заслужена артистка України О. Юрчук, притоптуючи каблуками, викручуючи хитромудрі кренделі так, що аж світло мигтіло на рампі. А як затягла: «Офицеры, офицеры, ваше сердце под прицелом!», то і зал ледве всидів, бо був готовий зірватися в молодецький танок. Тим більше, що ведучий ансамблю «Графская пристань» в своєму слові запевнив, що Україна все-таки республіка, а не держава.

А ми ж — за українську державну ідею. Та не судилося про те почути, бо начальник управління культури Севастополя О. Рудометов став дуже скупим, коли почув про прохання депутата Верховної Ради України В. Папамарчука надати йому слово про наших незабутніх ветеранів. Він же все-таки обранець народу, прибув з самої столиці з офіційним дорученням. Так де тобі! Треба було за якийсь там місяць завчасно попередити, щоб не порушився сценарій святкування. Та й подумаєш, якийсь там Київ!

І якби не дві-три українські пісні, які жалюгідно пропунали в залі, то святковий вечір був би цілком шовіністичним, хоча в переповненому залі були в основному представники Військово-Морських Сил України. Бо ж про що свідчить відмова зачитати вірш «Квітне пам'ять»:

Квилять вночі, болять і вдень
Рубці, карбовані війною...
Які слова, з яких пісень
Вгамують серця щем з сльозою?
Які слова піднімуть всіх,
Хто впав в степу чи під горою,
Щоб сяло сонце, линув сміх
І пахло мирною грозою.

У день мовчання матерів
Лиш вітер гомонить з травою,
У день такий не треба слів,
Бо пам'ять скроплена сльозою...

Як же тут не згадати оте осоружне царське: «Не пущать!» Не пускати українське слово, топтати його, не давати йому заколоситись. Тільки от чого тут більше: зненависти чи страху? Про це хай скаже читач, бо він добре пам'ятає, як у День Перемоги знавісніли люди шматували державний прапор України, як 8 жовтня цього року вкрай знахабнілі присутні тупцювали ногами, коли по-українському читалася урядова вітальна телеграма з нагоди 70-річчя Севастопольського драматичного театру імені Луначарського.

Це більше, ніж відсутність будь-якої культури. Це — сплановане вкрай зневажливе ставлення до української мови, історії, культури, звичаїв, зрештою до самого народу. Це — виклик українській державності.

А. СТУДЕЦЬКИЙ.

м. Севастополь.

КОЗАЦЬКОМУ РОДУ НЕМА ПЕРЕВОДУ

Ідеалом українського виховання є здорова, культурна, щаслива людина з багатогранними знаннями і високими духовно-моральними та інтелектуальними якостями, патріотичними почуттями, працьовитістю, національною і людською гідністю. Педагогічна система кожного народу, кожної нації мала свій тип досконалої людини. У народів Кавказу — витязь, джигіт, в англійців — джентльмен, у росіян — добрий молодець, в японців — самурай, в українців — це, безумовно, козак. Бути козаком — велика честь для українця. Народ прославляє козаків за їхні подвиги в ім'я волі рідної землі, незалежність натури і лицарську гідність.

Республіканський центр дитячої творчості з метою вивчення історії козацтва, залучення школярів до пошукової роботи розробив конкурсну програму «Козацькому роду нема переводу». У Сімферополі відбувся семінар методистів районних та міських центрів дитячої творчості, на якому підтримано цю ідею.

Конкурсна програма «Козацькому роду нема переводу» сприятиме кращому вивченню шкільної програми з історії, народознавства. Перші «козацькі змагання» відбудуться в центрах дитячої творчості в районах та містах Криму, а переможці придуть в Сімферополь на фінал у лютому наступного року.

Світлана ЗЕЛЕНСЬКА,
завідуюча творчою лабораторією республіканського центру дитячої творчості.

КОМУНІСТИ В ОПОЗИЦІЇ

29 жовтня в Будинку профспілок відбулася нарада трудових колективів Криму, організована міським комітетом компартії. А в цей самий час у Палаці будівельників проходило засідання «великої сімки» місцевого масштабу під гаслом «согласие ради прогресса».

Особисте запрошення кримського прем'єра А. Франчука приєднатися до інших «головний комуніст» Криму Л. Грач розцінив як пропозицію дружби за принципом «кота Леопольда», адже проблеми приватизації, котрі мали там обговорюватися, суперечать переконанням комуністів, які оголосили відкриту опозицію до всіх владних структур та партій Криму.

Напередодні чергового цінового стрибка, наслідки якого вже добре знайомі людям ще з того періоду, коли Кабінетом міністрів України керував Кучма, дехто з надією повернув обличчя до компартії, бо, як засвідчило одне із соціологічних опитувань, більшість населення Криму бажала б повернути умови життя брежнєвських часів.

Та навряд чи ці сподівання справдяться, як не справдилося оголошення про участь у нараді першого секретаря ЦК компартії України П. Симоненка. Адже історія рухається по спіралі, і місцевий комунізм перебуває, так би мовити, на стадії соціалутопії.

Наприкінці зборів було надано слово П. Стратілаті, засновнику партії труда, яка, за його словами, об'єднує людей, «которым некогда ходить по собраниям». Промовець «пройшовся» по своєму колишньому заступнику С. Нікуліну, який не вміє вирощувати тютюн, по недавньому соратникові Мєшкову, по комуністах, а також теперішньому прем'єр-міністру, котрий безкоштовно літав у колишні часи на футбольні матчі до Києва. Вивести на чисту воду інших йому, мабуть, завадив регламент.

Останніми питаннями зібрання було обговорення заходів щодо святкування річниці жовтневої революції та вибори оргкомітету майбутнього страйкому.

Т. ФЕДОРЕНКО.

ЗАСЛІПЛЕНІ НЕНАВИСТЮ

Минулої п'ятниці «Голос избирателя» на першій сторінці опублікував свого роду петицію, звернену безпосередньо до Державної Думи Російської Федерації, її Голови і депутатів. Вся вона пройнята люттю ненависті до України, міазмами колабораціонізму впритул до відокремлення.

Зокрема, проповідується, що Крим (ні більше, ні меньше!) — це «прародина российской государственности и российского православия». Конкретних доказів, звичайно, немає, але знову вкотре штучно мусується історичний факт, що тут князь Володимир прийняв християнство, а потім і хрестив Русь. Справді, київський (про Москву ще не було й гадки) князь і хрестив Київську Русь (а не московську). Тож які «в Крыму — истоки российской культуры и русской цивилизации»? Тим паче, що й тьмутараканський князь Мстислав Удатний — теж з київської династії князів, а в Криму існувала лише невеличка община московських купців у Кафі в XV ст. Інших відомостей про присутність московитів на півострові немає.

Петиція, підписана Крымским обществом русской культуры і Всекрымским движением избирателей за Республику Крым, досить самовпевнено виголошує, що «для восстановления справедливости необходимо вмешательство Думы». Куди? В чиї справи? Тоді Верховна Рада України теж має право «вмешаться» з приводу багатьох українських земель, свого часу прирізаних до Росії.

У матеріалі декларується й неподільність Чорноморського флоту, і статус Севастополя як російського міста. А яка пишеть термінологія: «в 1954 г. нас дарили в честь 300-летия воссоединения Малороссии с Россией». Невже і в радянських документах тієї пори так і визначено: «Малороссия»? Ось до чого доводить сліпа ненависть.

Та годі, господа! Не тужтеся. Як би вам того не хотілося, існує суверенна держава Україна, а не Малоросія.

Ф. КАЗАНКІВСЬКИЙ.

У неділю, 6 листопада, о 14 годині в Сімферопольському Будинку офіцерів (вул. Пушкіна, 8, кімната № 17 товариства «Просвіта») відбудеться зібрання на відзначення 35-ліття трагічної смерті національного героя України Степана Бандери.

Ідуть в редакцію листи

У СТРАХА ГЛАЗА ВЕЛИКИ

Не однажды средства массовой информации сообщали: крымчанину, заговорившему по-украински или отстаивающему идею принадлежности Крыма к Украине, может и не поздоровиться — его ждут оскорбления, а то и рукоприкладство.

Однако не слышал, чтобы кто-нибудь из обидчиков понес наказание. Хотя в этих антиукраинских выпадах имеется целый ряд элементов преступления: хулиганство, нарушение прав личности, разжигание национальной розни. Тем не менее правоохранительные органы к подобным «героям» относятся покровительственно.

Если же говорить об исторической правде, постоянно искажаемой в Крыму, то следовало бы констатировать территориальную, экономическую и духовную общность Крыма и Приднепровья из глубокой древности и по сей день. Это подтверждают археологи и этнографы, об этом же свидетельствует общее название — Таврия.

На предумышленном искажении исторических фактов определенными пророссийскими кругами строится и противопоставление Восточной Украины и Западной.

Судьба Западной Украины сложилась так, что в разные времена она находилась в зависимости от различных завоевателей, поэтому народ, там живущий, обладает в особой степени чувством национального достоинства, непреклонностью в борьбе за независимость и свободу Украинского государства.

В начале второй мировой войны лучшие люди этой земли поднялись против фашизма, в их числе и Степан Бандера вместе со своими единокровными братьями и сестрами. Все они входили в антифашистский фронт, и большинство погибло от рук врага. Советских воинов, вступивших впоследствии на эту землю, встречали здесь как освободителей — хлебом-солью. Но вскоре оказалось, что эти «освободители» пришли не освобождать, а навязывать свое рабство. Войска НКВД развернули оголтелую кампанию против истинных патриотов своей земли (как и в других западных странах), принялись за прямое их истребление. Полтора миллиона жителей Западной Украины было выслано в Сибирь. Все эти акции заставили местное население повернуть свое оружие против тех, кто вместо обещанной свободы нес им прямую угрозу физического истребления.

Вынужденные оставить непокорную территорию, «освободители» навсегда затаили зло против тех, кто дал им отпор. Эта ненависть передалась и их потомкам, окопавшимся, в частности, в Крыму. Поэтому здесь видят «бандеровца» в каждом, заговорившем по-украински: у страха глаза велики.

Ни для кого в Крыму и за его пределами сегодня не секрет, что численное преимущество на полуострове россиян — итог искусственного их переселения из Сибири и Центральных районов России. Ведь крымская земля опустела в результате депортации крымских татар, армян, греков, болгар и представителей других народов. Тем более досадно и возмутительно встречать в шовинистической прессе все новые необоснованные «охи» да «ахи» по поводу какой-то украинизации здесь. Ведь процесс-то происходил и происходит — обратный. В этой связи вызывает также удивление стремление нового украинского руководства усилить позиции российского языка в Украине. Поскольку они и так — сильнее некуда.

Е. БОРИСОЧКИН.

г. Николаев.

ТАКИМ БУЛО ЖИТТЯ...

Ішов я з Ніжина добре знаною дорогою через Малу Кошелівку, Лісовий Хутір, а там уже було видно і моє рідне село Смолюк. Було це на початку червня 1946 року. Ішов легко — з порожнім речовим мішком на плечі та з шинелею на руці. До батьківського двору зайшов з городу. Ніби й не бачив нікто, а вже поспішає назустріч молодший брат Іван, вибігла з хати зістарена воєнним лихоліттям матуся. Скільки сліз виплакала вона! То найменшого поранено, коли викликали до військкомату на комісію, то на старшого сина одержала похоронку. То мене було поранило. Горя, кажуть, багато, а мати — одна.

Вдома — бідність, окрута. Треба платити податок за кожну сотку землі, за кожне плодове дерево чи кущ смородини, за кожну грядку. Треба здавати молоко, яйця, свинячу шкіру, сплачувати позику.

Якщо хто різав свиню, то робив так, щоб і сусід не знав. Надівали свині на рило відро з попелом, щоб не кричала, смалили в хаті кульовою сопомою при завішаних вікнах. Якщо про те дізнавались, то господар тиждень задобрював горілкою голову сільради і його рідню. А жадібність у них була на чуже безмежна. Секретар сільради Макар Дзюба навіть помер від цього.

А було так. Зарізав дід Степан з бабою Харитиною порося, а тут і Дзюба на поріг — наче нюхом почув.

— То ти, Степане, ліповати хотів на те, що шкіру треба здавати державі? Підсмаженого сальця закортіло?

— Та що ти, Макаре Тихоновичу! Сідай, поговоримо та по чарці вип'ємо.

Баба Харитина поставила на стіл буряківку, ковбасу, начинену гречаною крупою, хоч вона була ще й надсир. Добре випивши, секретар сільради обіцяв «зам'яти діло». Вночі він відчув себе погано, а до ранку і помер. Казали, що сирувата гречка набрякла і шлунок не витримав — лопнув.

Тоді я близько заприятелював з таким, як і я, колишнім фронтовиком — Сашком Кипаренком. Родом він був з Кубані, познайомився в армії з дівчиною з нашого села, демобілізувався і працював фінагентом. Він і запучив мене робити облік садів та присадибних ділянок, а сільвиконком затвердив мене ще й уповноваженим по позиці. Ось тут я зустрівся з голою правдою знедоленого селянського життя.

Я відповідав за половину села — це майже 200 дворів, п'ять вулиць. Зразу мені впало в око, що вдови або самотні літні люди податку платили більше, ніж здорові і багатенькі дядьки, яких і війна обійшла стороною. На свій ризик, записуючи до господарської книги, я не враховував усіх кущів смородини вдовам, зменшував їм кількість родючих дерев.

Нелегко було підписувати і позику. Починав я із Загребелля, де хутірцем жили три брати Бородавки. Дядько Петро був учасником війни і ніколи не торгувався, щоб не набридати потім представникам з райкому, підписував першого дня. Після Бородавок пішов до дядька Дмитра Бабича. На початку 30-х років його розкуркулили, вигнали з хати. Під час окупації німці пропонували йому посаду старости. Відмовився. Опісля воював кулеметником, був нагороджений орденом Бойового Червоного Прапора.

А далі йшли «тузи» — хитрі, нахабні, спизькі, як в'юни. І останніми підписувались вдови із сиротами, дідусі та бабусі. Тільки ж де ті гроші було брати? На заробленний трудодень в кінці року нараховували по сім копійок.

Отаким було тоді життя.

Микола АРТЕМЕНКО.

с. Донське
Сімферопольського району.

ЛЮБІТЬ РІДНУ МОВУ

Українці, розмовляйте українською мовою, бо без неї не буде української нації, а без української нації не буде української держави. Залишаться тільки самі «хохли» — без рідної мови, культури, історії, і ніхто у цілім світі не знатиме, що десь там, на краю імперії, живуть манкурти, які називалися колись українцями.

Хай живе рідна українська мова!

Слава Україні!

О. ЄФИМЕНКО.

м. Саки.

СПАСИБІ ЗА НАЙДОРОЖЧЕ

Невропатолога Олену Анатоліївну Якимову, яка працює в лікарні селища Кримська Роза, знаю ще старанною, ввічливою школяркою. А ось тепер вона — лікар, уважний, кваліфікований. Пішла дівчинка слідами батьків, які теж працюють у цій лікарні.

Після закінчення медичного вузу Олена Анатоліївна відпрацювала певний час у Красногвардійському районі, куди її було призначено за розподілом, і вже три роки — вдома.

Хворі дуже задоволені тією допомогою, яку здатна надати їм Олена Анатоліївна завдяки своїм знанням, ретельності та хисту. Теплі слова на її адресу передають через «Кримську світлицю» Валентина Папомакіна з с. Хлібного, Мустафа Куртпаєв з с. Зеленогірського та я сам, котрого вона поставила на ноги, хоча хворію з дитинства. Хочу висловити також найщирішу подяку всьому колективу лікарні, де не на словах, а на ділі повертають людям здоров'я.

Іван ДЯЧЕНКО,
ветеран війни і праці.

с. Кримська Роза
Білогірського району.

ПОДИВИМОСЬ ПРАВДІ У ВІЧІ

Не дає спокою наболіле питання: що нам робити, яким шляхом іти, яка нас чекає перспектива? У нашій державі росіяни становлять національну меншість, але в Криму українці виявилися в меншості. Як би ми не старалися, при існуючих законах українці ніколи не матимуть рівних прав у Верховній Раді Криму. Треба добиватися однакової кількості місць у парламенті для українців, кримських татар та росіян, а також відповідного представництва для інших національностей. Тоді все стане на своє місце і можна буде сподіватися на злагоду у суспільстві.

Не можу не торкнутися і дуже болючого питання про національне примирення між сходом та заходом. Знаю, що не всі ветерани другої світової війни будуть зі мною згодні. Але ж необхідно відкинути нав'язані нам більшовиками, великоросійськими шовіністами стереотипи й подивитись правді у вічі. На заході України живуть такі самі українці, тільки доля їх склалася інакше. Вони стали на боротьбу за незалежність Української держави і віддавали своє життя в боях як з гітлерівцями, так і з комуністами-енкаведистами, з їхнім кривавим терором. Це саме вояки УПА відстоювали соборну і самостійну Україну. Потрібно прийти до злагоди, як це зробили франкісти з республіканцями в Іспанії.

Не погоджуюся з тим, що на урочистостях з нагоди 50-річчя визволення України від фашистських загарбників не вшановували однаково з ветеранами Радянської армії і членів УПА, таких же визволителів батьківщини. Попереду — 50-річчя Перемоги. Невже ж не зможемо нарешті порозумітися, а будемо й далі лякати людей бандерівцями, сіяти розбрат!

П. ЯЦЕНКО,
ветеран війни і праці.

м. Красноперекопськ

УПА В КРИМУ

Відгриміли салюти на честь 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників. Україна, думаю, гідно вшанувала подвиг живих і загиблих. Вперше за повоєнні роки свято визволення спільно відзначали всі українці, яких доля розкидала по різних фронтах, але які однаково боролись за волю рідної землі. Маю на увазі вояків як радянської, так і Української Повстанської Армії.

Ця одночасно героїчна і трагічна сторінка історії війни, історії нашого народу довгий час офіційно замовчувалася або грубо ганьбилася. Під гаслом «Никто не забыт, ничто не забыто» нам довгі роки, а в Криму ще й досі, вдовбльюють у свідомість, що ті, хто воював під іншими прапорами, — зрадники свого народу, бандити і фашистські прихвостні.

Читаю широко розрекламоване звернення Кримської організації ветеранів напередодні 50-річчя визволення України. Скільки там антиукраїнської жовчі та неприхованої неправди! Чомусь ті, хто отримував бойові нагороди за розстріл пухлих від голоду українських селян у 33-му, хто палив українські села Холмщини, Підляшшя, Галичини в 44—47 роках, хто депортував кримських татар з рідної землі і катував тих, хто дійшов до Берліна, в сибірських таборах, — тепер заслужені ветерани й інтернаціоналісти, гідні нових орденів. А члени УПА, що разом з Ковпаком підривали фашистські ешелони і нафтові свердловини в Карпатах, — вороги свого народу? Якщо стерти витворений багатолітньою пропагандою стереотип «зрадників» і «буржуазних націоналістів» із УПА, то неодмінно постануть прізвища багатьох людей, які поклали голови за волю рідної землі. Так, виявляється, УПА була і в Криму, що досі ретельно приховується.

Випадок звів мене в Севастополі з прекрасною, скромною жінкою — Людмилою Безкровною, прямим свідком боротьби Кримської організації УПА. Її батько, Володимир Шарафан, в роки війни був керівником організації УПА в Сімферополі.

Воював він з перших днів війни. Під Карасубазаром потрапив у полон. Йому вдалося втекти. Потайки повернувшись у Сімферополь, Володимир Антонович очолив організацію українських повстанців, де таких, як він, полонених червоноармійців, було немало.

Активна діяльність Кримської організації УПА припадає на початок 1942 року. Зв'язок з іншими організаціями УПА здійснювала зв'язкова «Ольга». Вже в 1988 році в КДБ, як стверджує Л. Безкровна, було встановлено її прізвище, але воно й досі ніби під грифом «таємно».

Підпільники з УПА організували свій госпіталь і штаб, встановили зв'язок з партизанами Зуйського району. Вони мали постійну підтримку жителів Мазанки, Українки, Барабанівки та інших, вели розвідувальну і диверсійну роботу, організовували втечі полонених червоноармійців і червонофлотців з німецьких таборів, переправляли їх в гори, допомагали партизанам зброєю та продуктами.

Поблизу нинішнього Сімферопольського аеропорту німці створили табір для радянських військовополонених, який місцеві жителі прозвали «картопляним містечком». Саме з нього дружина Шарафана, Софія Казимирівна, яка вільно володіла кількома іноземними, в тім числі і німецькою мовами, вивела трьох льотчиків Червоної Армії та допомогла їм добратись до партизанів. Зв'язковими боївки УПА були і мати Шарафана, Раїса Григорівна Марченко, та її чоловік, Яків Степанович, — педагоги за фахом.

У вересні 1943 р. гестапо вийшло на слід сімферопольської боївки УПА. Було заарештовано частину підпільників, в тім числі Раїсу Григорівну і Якова Степановича. Але частина групи УПА уціліла і продовжила боротьбу.

У квітні 1944 р. повернулася Червона Армія і почалася мобілізація в діючу армію. Тих, хто захищав Крим у 1941 р. і був полонений, відправили у штрафні батальйони. В тім числі і Володимира Шарафана. Під Мапаховим курганом він дістав важке поранення. Стан його вважався безнадійним, тому бойові друзі доставили Володимира Антоновича до рідної домівки в Сімферополь, а сім'я опісля відправила його в Алушту, у військовий госпіталь.

26 квітня 1944 р. Володимира Антоновича арештували за доносом органи НКВС прямо в госпіталі як учасника антирадянської організації. 13 лютого 1945 року як «изменника Родины» Володимира Шарафана разом з товаришами по підпіллю розстріляли у дворі сімферопольської тюрми. Як і раніше, ці злочини прикриваються товстим шаром брехні.

Як згадує Людмила Володимирівна, тодішній заступник начальника Сімферопольського НКВС А. Куявський пишався тим, що в Криму після його визволення від фашистів було знищено тисячі «бандерівців» і «власівців». Інший заступник, А. Лубнін, після розправи в Криму був направлений для такої ж роботи в Ригу.

Хоча Кримська організація УПА, уточнює Л. Безкровна, з радянським підпіллям боротьби не вела. Навпаки, вона тісно співпрацювала з партизанами та підпільниками Сімферополя. В будинку по Профспілковому провулку, де жив В. Шарафан, в спільним з ним коридорі мешкав керівник партійного підпілля в місті Володимир Лапін. І зовсім не випадково після арешту органами НКВС В. Шарафана В. Лапін покінчив з життям. Погодьтеся, що це звершила не слабка духом людина. Ще в 80-ті роки співробітники КДБ з'ясовували причину цієї смерті у Л. Безкровної. Але це не завадило їм офіційно заявляти, що їм нічого не відомо про дії УПА в Криму проти гітлерівських загарбників.

Брехня і сьогодні роз'їдає свідомість кримчан. Виховано ціле покоління, яке в УПА бачить тільки бандитів і зрадників, що продалися гестапо. Напевне, саме з цих переконань виходив військовий прокурор ОдВО В. Клочков, який у грудні 1989 р. відповів Л. Безкровній, що В. Шарафан засуджений «законно и обоснованно, в связи с чем реабилитации не подлежит». Не так легко сьогодні дізнатися правди. 9.12.1992 р. начальник підрозділу СБ Криму Н. Пепих повідомив Л. Безкровну, що з тими справами «имеют право знакомиться суды, прокуратуры и непосредственные участники процесса по делу». Учасники... яких давно розстріляно.

Знов повертаючись до недавньої заяви кримських ветеранів, впевнений, що сьогодні настав час для примирення тих, хто боровся зі спільним ворогом під різними знаменами, але для котрих рідна земля була єдиною. Сьогодні, як ніколи, молодій Українській державі необхідна національна злагода, єдність зусиль в будівництві демократичного суспільства та проведенні реформ. І приклад повинні подати ветерани. Як радянських Збройних Сил, так і УПА. Всіх треба назвати поіменно. Народ повинен знати правду. В тім числі і про Кримську організацію УПА.

Мирослав МАМЧАК,
капітан 2 рангу ВМС України.

м. Севастополь.

Нещодавно наш часопис розповів про святкування першої річниці авіації ВМС України. Ми там більше уваги приділили дорослим, військовим пілотам, а, між тим, свято не було б таким радісним, якби на ньому не звучала пісня, а тим паче українська. Цю місію виконали юні таланти сакської середньої школи № 5, які згуртувались в мистецький колектив «Ясен» (художній керівник О. І. Лічман).

А ось цими днями «Ясен» вітав піснями учасників зборів української громади в Євпаторії. Українська пісня у виконанні юних співаків дуже сподобалась дорослим, які підспівували і бурхливо аплодували.

На світлинах Костянтина Дудченка: ансамбль «Ясен»; солістка ансамблю Олеся Кіцкай; солодке печиво — подарунок юним артистам від авіаторів.

«ЛІКВІДУВАТИ ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА В КРИМУ, РОЗПУСТИТИ ВЕРХОВНУ РАДУ, ЧЕРЕЗ РІК ПРОВЕСТИ ВИБОРИ В ОБЛАСНУ РАДУ»

— таку думку висловив голова Християнсько-демократичної партії України В. Журавський на зустрічі з молодими кримчанами, прихильниками ХДПУ.

В. Журавський вважає, що в умовах боротьби мафіозних кланів за перерозподіл власності і конфлікту між гілками влади, авторитет Верховної Ради і, особливо, президента Криму значно впав, до того ж, відчувається постійне втручання сусідньої держави у наші внутрішні справи. В цих умовах зазначені заходи сприятимуть поліпшенню політичної та економічної ситуації на півострові.

ОГЛЯД ПРЕСИ

АКТИВНІ УЧАСНИКИ РОЗБУДОВИ

Переді мною — черговий номер донецької газети «Східний часопис» від 18—24 жовтня. Що привертає увагу читачів? У часописі домінують матеріали політичного, ідеологічного, економічного та краєзнавчого характеру, часто в історичній ретроспективі.

Так, у статті «Доля України вирішиться на сході!» члена Харківської обласної ради ДемПУ В. Батія акцентується на подоланні міжпартійних чвар і на необхідності спільних дій в ім'я розбудови Української держави. Дуже спушна думка (яка вже давно подавалася, але не реалізувалася й досі): «для посилення впливу демократичних сил на сході, та й на півдні України, дуже бажано було б заснувати російськомовну газету державницького спрямування». Безперечно, вона багато в чому відкрила б очі тим, кому зовсім чужі проблеми національної самостійності.

Мовби на підтвердження цього, на першій сторінці спеціально російською мовою подано роздуми, гнівні і справедливі, пенсіонерки Лідії Іванівни з Красноармійська «Вам, шовіністи и манкурты!» і що не фраза — то доказовий осуд тих, хто їсть наш хліб і водночас ганить Україну.

«Марево шовіністичного комунізму і далі стоїть над Луганщиною. Новітні «інтернаціоналісти» перевершили навіть Сталіна...», — пише у гостро публіцистичній статті «П'ята колона атакує» Леонід Стрельник. І називає імена тих, котрі за своєю чинницькою діяльністю повинні служити державній ідеї розбудови, а на ділі підривають підвалини її самостійності. Це і «новоспечений ідеолог» — вчитель з Луганська Ф. Горелік, який 24 серпня, в День незалежності, у своєму виступі оспівував «героїчний подвиг» серпневих путчистів; це і офіцери Луганського військового училища, які в своїх виступах по телебаченню переконують своїх курсантів і населення, що їхня ідеологія — то Петро І, Катерина II, О. Суворов та інші криваві деспоти і насильники українського народу». Закономірно постає питання: кого захищатимуть такі військові і взагалі чи їхнє місце у лавах наших Збройних Сил?

Характерно, що в Луганську цього року, як і в Криму, зокрема у Сімферополі, місцева влада зовсім байдуже поставилася до свята Дня незалежності.

«Східний часопис» публікує в згаданому номері повідомлення про вихід нової газети «Сіверський край», зазначаючи, що це «серйозна заявка на те, щоби бути лідером у духовному відродженні серед численних засобів масової інформації Луганщини, котрі, на жаль, продовжують наполегливо дискредитувати себе в очах світу запеклою українофобією».

Федір СТЕПАНОВ.

ДО ПИТАННЯ ПРО КОНСОЛІДАЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Ідея єдності національно-демократичних партій та консолідації українського народу стала нині нагальною вимогою широких верств громадянства. Люди усвідомили, що успіхи лівих сил на виборах, активізація промперських та шовіністичних угруповань, гальмування економічних реформ та соціально-демократичних перетворень значною мірою обумовлені відсутністю координації, неузгодженістю дій демократичних сил.

Нині набула поширення думка, що єдина причина міжпартійного розбрату — амбітність партійних лідерів. Лунали навіть пропозиції зібрати їх усіх в одній кімнаті (а то — й у наметі) і тримати там на воді та сухарях до повного з'їсування, хто саме з них є лідером. Решта керівників, мовляв, змушена буде визнати цього лідера і підтримуватиме його з усіх сил.

Якби такий простий спосіб єднання був можливим, його б давно зреалізували. Але ж лідер визначається не за домовленістю між претендентами на лідерство, а через його реальний вплив на політичні процеси і реальну підтримку з боку партій і громадянства. Керівники партій є лідерами переважної більшості членів своєї партії і тих людей, які підтримують її. Механічне об'єднання партій унеможливлюється не амбітністю лідерів, а тим, що члени партій (кожної зокрема) та їхні прихильники не можуть визнати іншого лідера, крім свого голови.

Вага лідера в суспільстві, його вплив зумовлені величиною партії і, звісно, особистими якостями. Наявність різноманітних партій в демократичному суспільстві, особливо на етапі розбудови держави, річ об'єктивна.

Міжпартійна боротьба — явище закономірне. Це боротьба за реалізацію власного проекту розбудови держави засобами та методами, визначеними тактикою та стратегією даної партії.

Злиття партій стає можливим тільки за умови абсолютного сприйняття членами однієї з них програми, статуту, тактики і стратегії іншої партії або ж узгодження партіями всіх основоположних постулатів. Попри те все, найбільш можливим є не злиття партій, а їх об'єднання на певний час в коаліції та блоки для вирішення спільних завдань.

Громадськість доброзичливо сприйняла намір УРП і ДемПУ. Хочеться вірити, що бажання об'єднатися в керівників обох партій було щирим. Здавалося, треба тільки знайти спосіб об'єднання і будемо мати замість двох невеликих партій одну потужну, а це — вагомий крок до консолідації.

Пропонувалися різні способи об'єднання, але жоден, на жаль, не був здійснений. Спершу була пропозиція на з'їздах обох партій саморозпуститися, а делегатам провести спільний установчий з'їзд вже єдиної партії.

Виявилося, що в разі реалізації цієї пропозиції більш чисельна партія поглинає меншу і нав'язує їй свою волю. Таке об'єднання існувати не може. Тому виникла ідея створити єдиний об'єднаний провід з повного складу проводів УРП і ДемПУ, який мав би провести роботу щодо об'єднавчого з'їзду. Не вдалося здійснити цей задум, оскільки в майбутньому він призвів би до тих самих наслідків, що й у першому випадку. Тому на останньому з'їзді УРП запропоновано почати об'єднання з низових ланок УРП і ДемПУ. Нині стає зрозумілим, що цей процес не почнеться.

Отже, потрібне не механічне об'єднання людей, а копітка праця провідників та ідеологів партій для розробки єдиної, узгодженої в усіх деталях, політико-правової, економічної, соціальної доктрини, за наявності якої можливе об'єднання.

УРП не змогла запропонувати ідею, яка працювала б на об'єднання національно-демократичних сил і консолідацію народу. Левко Лук'яненко визнав, що за УРП небезпричинно закріпився імідж угодовської партії і це зменшило її вплив на суспільство. І дуже правильно, що УРП нарешті оголосила про свою опозицію до всіх гілок влади. Головним завданням партії, на думку почесного голови УРП, є боротьба за вплив на ширші верстви населення, необхідність радикалізуватися.

Голова УРП Михайло Горинь слушно стверджує, що весь трагізм нашого часу в тому, що нам водночас треба будувати державу і консолідувати націю. Без сконсолідованої нації незалежна Українська держава не має майбутнього. Тому головним завданням партії є копітка робота щодо консолідації народу. Але для цього потрібна ідея, яка покликала б народ до спільних дій. А її поки що немає.

Народний Рух України досягнення єдності національно-демократичних сил і консолідацію українського народу завжди вважав надзвичайно важливими. Найважливішими засадами майбутньої спільної доктрини має стати наявність у ній в органічній єдності завдань розбудови незалежної демократичної держави, що виступає гарантом прав людини, творення розвинутих інституцій громадянського суспільства та проведення радикальних економічних реформ в інтересах усіх громадян України. Тільки на таких засадах можливий розквіт економіки, культури, політичного життя і вільний розвиток кожної особистості.

І Рух готовий узяти на себе справу започаткування узгоджувального процесу. Процес узгоджень і розробки єдиної доктрини тривалий і вимагає копіткої праці, спільного бажання і доброзичливості. Це тяжкий шлях, але іншого шляху до єдності національно-демократичних сил і консолідації народу немає.

Тарас ЗАХАРУК.
«РУХ-ПРЕС».

Від редакції: Проблема об'єднання політичних партій на Україні назріла давно. Без такої єдиної організації прогресивних сил, власне, й неможливий сам прогрес в справді демократичному державотворенні. Одначе дана стаття, на жаль, лише обмежується рекомендаційними постулатами. А потрібні конкретні пропозиції щодо об'єднання цих партій, а не загальні розумування теоретичного плану. Як на нашу думку, на першому етапі необхідне зібрання провідних діячів партій, а отже, і першопочаткові наробки спільних дій. А в найближчій перспективі окреслиться і сам процес об'єднання.

ПЕДАГОГІЧНІ РОЗДУМИ

НЕ ЗМАЛІТИ Б...

Упродовж семи десятиліть ми все щось будували, але таке величне й загадкове, що й самі не могли збагнути, яким же воно має бути. І марно намагалися переконати нас, що вже «комунізму далі видно», ми його так і не побачили.

У ногу з суспільством пройшла свій шлях і наша школа — від «педагогічної поеми» до педагогічної драми. Сьогодні і вона входить у бурхливе море радикальних реформ. Нині ми також будуємо, точніше сказати — розбудовуємо. Але вже не щось захмарне, а свою власну державу. І місія вчителя у цій справі — неабияка, бо йому творити основу нового суспільства, тобто сучасне і майбутнє нації. Не змаліти б нам, педагогам, на нелегкому шляху розбудови національної школи.

А щоб виявитися гідними великої справи, не спід зосереджувати всю увагу лише на підвищенні якості викладання української мови і літератури та запровадженні курсів народознавства. Звичайно, вчитель повинен не просто переказувати підручники, а й плідно спілкуватися зі школярами, обмінюватися думками. Але головною метою його є виховання творчої особистості.

Радянська школа головним завданням проголошувала підготовку молоді до активної участі у побудові комуністичного суспільства, що на практиці означало розподіл будь-чого на чорне і біле. Більш за талант цінувалися слухняність, а за нестандартність — зашореність мислення. Тоді навіть побоювалися талановитого учня. Ось і заміняли живих людей збірні поняття «трудящі маси», «трудові резерви...»

Все це — не для нової школи. В ній мають бути найсприятливіші умови для прояву таланту і здібностей дитини, котра повинна цінуватися як індивідуальність, а не штучно перетворюватися на щось інертне і байдуже.

На жаль, поки що цього ми не спостерігаємо. Школа змушує підлітка, який побивається в пошуках власного «я», придушувати це «я». Правознавство, що здатне відповісти на багато хвилюючих в юному віці питань, вивчається тільки в дев'ятому класі (година на тиждень). Щодо засвоєння української мови, тут теж все поставлено з ніг на голову. Замість прийнятого у всьому світі процесу навчання, який спрямовується від простого до складного, у нас все навпаки. Отож з самого початку діти зустрічаються не з живою мовою, її розмаїттям: а зі зливою понять, правил, термінів, котрі, звичайно, не можуть зацікавити. До речі, підручник «Русский язык» з цього боку більш вдалий.

Щодо вивчення так званих гуманітарних предметів: якщо раніше вони використовувалися для викриття антинародної діяльності царського уряду, виховання у дітей ненависті до «акул імперіалізму» та оспівування досягнень індустріалізації й колективізації, то тепер ними послуговуються для викриття тоталітарного режиму і возвеличення героїчного минулого нашого народу.

Нібито все слушно. Але ж знову-таки ми діємо по-радянськи. Замість вивчення історичного розвитку людських цивілізацій у школах продовжує панувати затуркана політикою соціально-політична історія. А література? Вона звично продовжує розглядатися не стільки як мистецтво слова, скільки як набір моральних повчань. Але ж мета нової України — створювати умови для вільного розвитку кожної людини, і одержувати знання вона повинна первинними, об'єктивними, а не пропущеними через політичну м'ясорубку.

Отже, треба мобілізувати всі зусилля, використати всі можливості, щоб не збитися на початку з того великого шляху, яким є розбудова у вільній Україні національної школи.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
директор школи.
с. Пруди
Совєтського району.

У НЕДІЛЮ ДО ШКОЛИ

Чотири роки тому з-поміж українських була тільки одна недільна школа в Севастополі. Тепер їх у Криму сім. Минулої неділі почала працювати недільна школа у Сімферополі при товаристві «Просвіта». Уроки мови вестиме Марія Іщук, українознавство — Лідія Донченко, риторику — Галина Хмільовська, яка разом з Валентиною Біленко і Ніною Сорокатою готуватимуть також інсценівки до свят. Віталій Дмитрієв навчатиме дітей ліплення.

Першими прийшли дівчата з 29-ї середньої школи Тетяна Шурубова та Ольга Захарова, щоб прибрати світлицю і накрити столи для дітей солодощами, які допоміг закупити працівник малого підприємства «Світ» Василь Стефанюк.

— Хочу добре вивчити українську мову, — каже Даша Кравчук з 30-ї школи.

Всекримське товариство «Просвіта» подарувало недільній школі бібліотечку, а кожному учневі — народні казки «Золотий черевичок» і книжку про створення світу Марілін Лешбрук «Бог любить нас!», яка допоможе дітям осягнути красу і велич світу Божого.

Товариство «Просвіта» запросило на відкриття школи отця Петра Кучерука зі Свято-Троїцького собору, отця Богдана Северина з храму Трьох Святителів і півчу церковного хору Тетяну Онищенко, які відправили молебень «На початок навчання». Студенти музичного училища і артисти українського театру дали невеличкий концерт. Потім разом з батьками діти дивилися виставу «Наталка Полтавка», яку поставив на сцені Українського театру режисер В. Недашківський.

НА СВІТЛИНАХ: учні недільної школи Олеся Волошневич та Наталка Радиченко; студентка Сімферопольського музучилища Ірина Єнікова знайомить дітей з бандурою.

Текст і світлини
Миколи ЛІСОВОГО.

ЧИ ВСІ ДОРОГИ ВЕДУТЬ ДО ЯЛТИ

В Ялті відбулась чергова п'ята конференція міського відділення товариства «Україна». Учасників конференції привітала народна дитяча капела бандуристів «Пролісок».

Зі звітом про роботу керівного органу відділення — Ради — виступив її голова В. О. Курч. Він повідомив, що в Ялті нараховується 11 колективних членів товариства «Україна». Всі вони здатні згуртуватись навколо справжньої справи, як було це, скажімо, у дні зустрічі капели бандуристів ім. Т. Г. Шевченка з Детройта. На жаль, і туристи, і делегації української діаспори з Канади, Америки, Західної Європи все рідше відвідують Південний берег Криму, що спричинилось, безперечно, політичною нестабільністю на нашому півострові. Нині товариство «Україна» вважає своїм обов'язком спрямувати зусилля на східну діаспору. І хоч механізм цієї переорієнтації ще не вироблений, ялтинське відділення товариства вже налагодило перші плідні контакти з українцями Краснодарського краю та Далекого Сходу, що стало можливим завдяки ініціативі заслуженого працівника культури України О. Ф. Нирка. Висловлювались пропозиції звернути увагу передусім на Тюмень, де проживає багато українців, котрих приваблює ялтинська індустрія відпочинку. Давно назріла потреба створити спеціальне туристичне агентство при товаристві «Україна», яке б зробило Ялту доступнішою для української діаспори.

Наш кор.

У НЕВТОМНОМУ ПОШУКУ

Григорій Дем'янович Зленко — автор близько двох тисяч літературно-критичних і документальних розвідок, атеїст, найвизначніший сучасний літературознавець-бібліограф, причому тут сферою його зацікавлень є не тільки Україна. А ще він упорядник численних колективних збірників, співавтор і консультант «Української літературної енциклопедії».

Його книжки «Нетлінне» (1968), «Книга пам'яті» (1971), «Одесские тетради» (1980), «Берег Пушкина» (1987) та «З полону літ» (1989) дістали широке читацьке визнання. Навіть у найкращі для нашого письменства роки Г. Зленко сміливо розробляв такі теми, за які часто не хотіли братися «штатні» дослідники української історії, культури й літератури. І зараз він у постійному пошуку. Зовсім недавно, наприклад, йому вдалося розкрити обставини і точну дату розстрілу поета Грицька Чупринки.

7 листопада Григорію Дем'яновичу виповнюється 60. Щиро зичимо активному авторові нашого часопису багатьох літ і щедрого ужинку на вдячній ниві його творчості.

ЕПІСТОЛЯРІЙ БАТЬКА ЕНЕЯ І НАТАЛКИ

З дива не сходиш, оглядаючи цей чудовий томик: він може правити за взірець художньо-технічної досконалості в умовах переходу книжкової справи на комп'ютеризоване виробництво. Видима річ, київське орендне поліграфічне підприємство «Книга» (колишня фабрика «Жовтень») і раніше славилося елегантними виданнями. Нині, здійснивши тиражування праці полтавського історика літератури й культуролога Петра Ротача «Іван Котляревський у листуванні», воно показало нові спроможності. На найвищу похвалу заслуговують і вибір шрифту, і складання та верстка, і папір, і якість друку та брошурувальних робіт. Словом, «батько української літератури» до свого 225-річчя від дня народження одержав гідний подарунок. Ним започатковано серію «Полтавська родина» під егідою видавництва Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному «Українське народознавство» та Полтавського обласного управління культури.

Епістолярій Котляревського порівняно невеликий: двадцять вісім листів письменника до різних осіб та установ і сорок один лист до самого Івана Петровича. Певно, він, як засвідчують пошуки дослідників життя і творчості Котляревського, був значно багатший, але з плином часу ряд документів безнадійно втрачений, поодинокі ж, можливо, ще не розшукані на глибинах різноманітних архівних комплексів. Годі казати про важливість кожного листа для відтворення реальної біографії письменника! Аби змалювати вірогідний його портрет, не можна поминути «ані титли, ніже тії коми», — тим паче, що джерельна база життєпису Івана Петровича бажає далеко кращого.

Виявлення, публікація і тлумачення епістолярію Котляревського триває вже півтора століття. На цій ниві належно поцінуємо зусилля дорадянських шанувальників письменника С. Стебліна-Камінського, І. Павловського, О. Терещенка, В. Горленка, а в радянський період — Д. Граховецького, П. Пущинського, О. Бузинного, М. Гніпа, І. Айзенштока, А. Залашка. Листи Котляревського й до нього публікувалися у журналах, наукових записках, зібраннях творів письменника. Проте повного компендіуму їх «під одним дахом» ми досі не мали. Петрові Ротачу випала доля і честь першим оприлюднити епістолярій Котляревського як єдиний корпус з додатком окремого розділу, де подані листи сучасників письменника, у яких так чи так згадується Іван Петрович. Разом з передмовою упорядника та його коментарями все це зайняло понад триста сторінок невеликого формату.

Роботу Петра Ротача не назвеш механічною, як то нерідко трапляється у сьогочасній публікаторській практиці. Він не лише старанно згрупував тексти листів, використавши першодруки, а й вивчив схоронність розпорошених по різних закладах автографів, при наявності їх перевірив автентичність друків, внісивши чимало суттєвих уточнень. Котляревськознавство, отже, вперше дістало найбільш авторитетне видання епістолярію письменника, на яке в подальшому можуть опиратися ті, хто продовжуватиме досліджувати біографію і творчу спадщину автора «Енеїди» та «Наталки Полтавки».

Хоча в листі С. Т. Скоробагача до Котляревського, датованому 22 травня 1834 року, я завважив радше коректурну, аніж упорядницьку помилку, що спричинилася до цікавого курйозу. Читаємо: «У меня известный вам рак оставил четыре части французских книг, жена уверяет, что они хороши, и ежели это правда, то не угодно ли вам их взять в состав вашей библиотеки?» Нісенітниця, їй-право, з тим «раком». Тимчасом на факсиміле листа, вміщеному поруч, видніється підкреслений однією рискою «рок», що, за Володимиром Дапем, означає: у південно-західній говірці — «год, лето»; в старожитній мові — «срок, урочное, уреченное время, пору, добу»; за новіших часів — «судьбу, предопределение, участь, неминучее, суженое». Контекст листа, як мені здається, передбачає одне з цих наповнень лексеми «рок».

У процесі впорядкування епістолярію Котляревського Петрові Ротачу поталанило особисто додати до нього вісім листів (О. Ф. Данилевського, М. Г. Рєпніна, єпископа Полтавського й Переяславського Георгія, архимандрита Гавриїла і протоієрея С. Самойловича, архимандрита Сильвестра, П. І. Могилевського, С. Т. Скоробагача). Неважко здогадатися, чому ці листи досі не були в науковому обігу: їхні автори — переважно високочинові та духовні особи, а, на думку радянського літературознавства, Котляревському не годилося водитися з ними.

Пояснення Петра Ротача до листів науково виважені, конкретні й інформативно місткі. Подеколи, правда, вони могли бути менш лапідарними. Скажімо, в довідці про поета Василя Туманського майже не знаходимо відомостей про його численні зв'язки з Україною — тих відомостей, якими рясніє, приміром, «медальйон» Миколи Гнідича. Чи не вперше довідуємося, що переклад книги француза Дюкена «Роздуми про настрій, з яким слід приступати до читання і обмірковування святого євангелія Луки», виконаний Котляревським у 1920—30-х роках, зберігається тепер у Полтавському літературно-меморіальному музеї письменника. Петро Ротач мав щасливу нагоду спростувати або підтвердити міркування С. Стебліна-Камінського, що ця «величезна» праця була «марною», — на жаль, він не скористався нею.

Втім, ідеальних книжок не буває. Кожен читач висовує до першого-ліпшого видання свої претензії, а на всіх, як відомо, не напасешся. Жартівники кажуть: цього треба тільки прагнути.

Привітаймо Петра Ротача, якого так довго і болісно третирувала й упосліджувала тоталітарна система, з вагомим внеском у новітнє українське літературознавство. Своє сімдесятиріччя він зустрів з повними саквами.

Григорій ЗЛЕНКО.

Олександр КУЛИК

ІСТОРІЯ МОГО ДЖЕКА

ОПОВІДАННЯ

Другого дня після похорону батька, наша родина пішла вранці на гробки. Є давній звичай — провідувати наступного ранку небіжчика.

Ішли мовчки, кожен думав про своє, але всіх нас об'єднувало горе. Найважче було матері, яка йшла ніби в тумані: її вела під руки Зіна, моя молодша сестра.

День видався похмурий. Над тихим селом висіло байдуже сіре небо, з якого падали колючі і шпаркі крупини снігу. За селом було вже не так тихо, як поміж хат, дув вітер з півночі, замітаючи дорогу скупим і від того ще більш неприємним снігом.

Гробки були приблизно за кілометр від села. Колись тут росли високі осокори. Пізніше їх вирубали, і тепер в окремих місцях, ніби п'єдестали для людської жорстокості, стирчали чорні пні. Без осокорів кладовище було якесь незахищене, відкрите усім вітрам, але то вже, звичайно, не мало ніякого значення для тих, хто пежав у могилах. Дерева скоріше були певною втіхою для живих, які знали, де саме вони скінчать свої життєві, сповнені радості й печалі мандри.

Ми зайшли на кладовище і зупинились біля свіжої могили, вже вкритої снігом. Як годиться, помовчали, потім дістали пляшку горілки, напили спочатку у склянку, що стояла зверху біля дерев'яної тумби, потім по черзі мовчки випили, і тільки сусідка наша, яка була з нами, шепнула: «Царство небесне...» Мати і сестра плакали, і ми з братом відчували, як щось стискає горло.

«Треба подбати про пам'ятник, — мовив брат. — Ця тумба не повинна тут довго стояти. Якби батько був віруючою людиною, можна було б поставити хреста. Так ліпше і по-людському...»

Я кивнув. Ми не знали, чи батько вірив у Бога. Як вчитель, він до церкви не ходив, та й церква була на всю округу лиш у Преображенці, а це від нас майже за тридцять кілометрів.

Сусідка пішла провідати могилу свого чоловіка, який колись працював разом з батьком у школі. Над його могилою вже височів сталевий обеліск, це син-прикордонник постарався, вшанував батька у суворій солдатській традиції — обеліском.

Брат закурив і, згадавши, що батько теж курив, поклав на могилку, де вже лежали цукерки і печиво та стояла шклянка, кілька сигарет.

Почекавши сусідку, яка вернулася теж із заплаканими очима, рушили додому. Було холодно.

«А який був учора сонячний тихий день, — мовила сусідка, щоб хоч трохи розрядити важку мовчанку. — Бог знав, кого зустрічає: Павло Андрійович був святою людиною. А тепер дивіться, що твориться, може, й заметіль почнеться».

Ворота нашого осиротілого двору були вже зачинені, хтось з родичів здогадався це зробити. На стовпі біля хвіртки тріпотіла на вітрі чорна стрічка.

«Ходімо до хати, — сказала мати, — там тепло, трохи посидимо, пом'янемо його...»

Але заходити до хати нам не хотілось, ми стояли у дворі, розмовляли, і тут сталось те, з чого можна було б розпочати оповідь про мого Джека.

До нашого двору, долаючи пориви вітру, вбігло маленьке руде цуценятко. Ми здивовано дивились на нього.

«Оце душа Павла Андрійовича повернулася, — заторохтіла, хрестячись, сусідка. — Ти диви, знає дорогу...»

Цуценя підбігло ближче, і я його взяв на руки. Воно тремтіло, видно, дуже змерзло, тиняючись попід дворами. Я дістав із сумки хліб, відломив шматочок, поклав собі на пікоть, де вже вгрівалося собача. Воно почало жадібно ковтати, і я зрозумів, що в цього собачки нема господаря.

Так з'явився у моєму житті Джек. Наступного дня наші родичі роз'їхались по домівках, а я залишився в батьковій хаті ще на тиждень. Треба було допомогти матері: перенести під навіс вугілля, нарубати дрів, поскладати все на свої місця, щоб матері було хоч у перші дні менше клопотатися.

Джек поселився зі мною в маленькій кімнаті, яка спочатку була моєю спальнею, а потім, коли я став студентом, сюди перейшла молодша сестра. Після неї залишився тут дівочий затишок, якого я не любив. Оці фінтіклюшки, картинки-мартинки мене просто дратували. Але кімната була тепла, перекладена рік тому груба добре гріла, тому ми з Джеком жили нормально. Я із самого ранку пиляв, рубав, носив, висипав, переставляв... Погода вгамувалася. Було морозно, але вже не так вітряно. Джек вертівся біля мене, наче хотів пересвідчитись, що все я роблю правильно. Я мимоволі подумав про переселення душ і уважно глянув на собачку, але Джек нічого не міг пояснити, він просто крутився під ногами, радо метляв хвостиком, намагався бути поближче, як це роблять малі діти.

Третього дня увечері я відчув, що занедужав. Можливо, застудився в дорозі, можливо, під час похорону. Як би там не було, а довелось лягти в ліжко, пити заварений матір'ю липовий чай і дивитись, як з-під столу співчутливо зиркає на мене Джек, не розуміючи, чому ми не виходимо на прогулянку.

На дев'ять днів прийшли близькі родичі й сусіди. Я вже почувався краще, допомагав матері поратись, напивав людям чарку...

Люди засиділись, після чарки та гарячої закуски розчервонілися, розмовляли про життя взагалі і сільські будні зокрема. Всім було затишно за цим скорботним столом, і я згадав, що батько дуже любив гостей. Бувало, йдучи на автобус до райцентру, по дорозі до зупинки стріне незнайомого чоловіка, без роду і племені, якого невідомі вітри занесли до наших країв. Перекинеться з чоловіком кількома словами і розуміє: цей дивак макового зернятка в роті не мав, а кудись чимчикує. Вертається батько з цим чоловіком додому, садить його за стіл під вишнею і частує. Хоч мати й крутить носом, мовляв, чи варто першого стрічного тультяя за стіл садовити. Батько на те не зважає, каже: «Усі люди рівні перед Богом». От вам і безбожник...

А то, бувало, їде херсонська телевізія знімати щось в Асканії — обов'язково в гості до Павла Андрійовича завітають. Прямо в городах стоять їхні петеєси й автобуси. Знають хлопці, що Павло Андрійович не вижене з двору, знайде чим нагодувати і пригостити...

Вранці наступного дня я посадив Джека у валізу, обмотав його теплою старою хусткою і пішов на автобус, щоб їхати додому, до Сімферополя.

Проводжала нас мати. Над нами мерехтіли вже слабкі передранішні зорі, а під ногами хрумтів прибитий морозом сніжок.

«Ви, мамо, не дуже тут горюйте, хоч готуйте собі щось, а то, ще, не дай Боже, замкнетесь у чотирьох стінах. Ходіть у гості, з людьми легше долати горе. А я ось трохи розкручусь на роботі і одразу приїду провідати вас».

«Я думаю, що ти, синку, дарма везеш цуценя. Ти ще не знаєш, як його зустрінуть твої. Тримати собаку у квартирі, то не проста справа...»

«Нічого, якось обійдеться, не вперше...»

Підійшов новотроїцький автобус. Я поцілував матір і пірнув у темний салон. Джек, хоч і був щеням, але інтуїтивно відчув, що не кожному водієві подобається, коли в автобусі возять собак. Сидів смирно, навіть не висовувався зі свого тимчасового лігва.

Коли вже розвиднілось, я задрімав, а Джек виліз на розвідку. Тут його й побачили водії. Проте хлопці виявилися добрими, вони тільки посперечались між собою з приводу того, якої породи ця собачка, і через хвилину, закуривши, забули про нас із Джеком.

Домашні зустріли нас не дуже привітно, але ми з Джеком не зважали особливо на ці емоції, почали облаштовуватися. Я знайшов стару подушку і поселив песика на кухні біля батареї, де було тепліше.

Ми прокидалися з Джеком рано, коли ще темрява витала за вікном. Йшли на прогулянку. Джек спочатку трохи боявся нової обстановки, намагався триматися ближче до мене, але поступово оговтався, почав бігати, виконуючи мої накази.

Перша пригода трапилась незабаром, коли Джек під час відсутності людей у квартирі погриз жіночині капці. Це дуже їй не сподобалось, вона зробила нам зауваження, і винуватий Джек хутко шугнув під стіл.

«Це звичайна дворняга, — вичитувала мені дружина. — Виросте завбільшки з теля, чим ти його годуватимеш?»

Я сказав дружині про переселення душ, на що вона розсміялася і мовчки пішла в іншу кімнату писати свої вічні конспекти.

Донька теж ставилася до Джека без особливої симпатії. «Якби це був пудель чи доберман, то я б гуляла з таким собакою», — сказала вона.

Отак перебування Джека в нашому помешканні перетворювалося на проблему. Я навіть не міг уявити, що Джек може так впливати на людські емоції. І треба було щось вирішувати. Подарувати комусь Джека, якого я вже встиг полюбити, було над мої сили, і я вирішив відвезти його назад у село.

Ми прокинулися з Джеком, як завжди, рано, тихо зібралися і вирушили на автовокзал. Через чотири години ми вже відкривали знайому хвіртку. Мати нас зустріла радо, вона якраз сиділа з сусідкою на кухні, де було тепло і пахло чимось смачним.

«Я наче відчувала, що ти прийдеш, вирішила посмажити гуску, зварила борщу, — мовила мати, накриваючи на стіл. — А тут Марія Денисівна зайшла, так ми вирішили тебе почекати. А, собачку привіз, я ж тобі казала...»

«Привіз, — зітхнув я, дивлячись винувато на Джека. — Тут йому буде краще».

«Одна жінка питала мене біля магазину, чи правда, що ти забрав з собою собаку. Це, виявляється, її собака».

«Джека не можна нікому віддавати, — сказав сердито я. — У тих людей він знову сидітиме голодний на прив'язі, може й загине...»

«Ну, діло хазяйське, — погодилась мати. — Хай залишається...»

Так Джек повернувся в село.

Скінчилася важка зима. За роботою й різними клопотами я не зміг вирватися з міста. Лише листувався з матір'ю, навіть телефонував їй. У нашого сусіда, дільничного міліціонера, був телефон, ото він і кликав матір на переговори з сином. Я цікавився Джеком, мати відповідала, що все гаразд, Джек підріс, охороняє її дім.

Навесні, коли наспів час садити картоплю, я знову приїхав до батьківського дому. Але Джек мене не зустрів. Мати розвела руками, мовляв, прийшла та жінка, стала їй докоряти і забрала собаку. Я спитав, де живе ця жінка, але мати сказала, що то злі люди з переселенців чи біженців, що вона до пуття і не знає, де вони поселилися.

У перервах між роботою на городі і вечорами я самотньо бродив вулицями, хотів побачити Джека.

Тільки через рік мати зізналася, що після мого зимового від'їзду Джек дуже засумував. Він часто підходив до хвіртки і тужливо дивився на дорогу. Якось йому здалося, що я іду з автобуса. Джек кинувся назустріч і потрапив під колеса самоскида. Ось так гірко закінчилася історія мого Джека, який міг стати дуже розумною істотою, але тільки встиг стати вірним другом.

СВІТ ЗНАЙОМИТЬСЯ З НАШИМ МИСТЕЦТВОМ

Велична мелодія Лисенкової «Молитви за Україну» врочисто прозвучала під склепінням старовинної церкви в самому центрі столиці Швейцарії Берні. Сотні присутніх представників найширших верств швейцарської громадськості та місцевої української діаспори слухали її у виконанні хору «Ель Канто» з міста Сент-Галлена та хору Київської консерваторії.

Ці та інші заходи складають частину широкої програми місячника української культури, який нині проходить у різних містах Швейцарії. Яскравою оздобою цього барвистого культурного візерунку є й виставка творів українського народного мистецтва, що також розгорнута зараз у приміщенні посольства в Берні. Її організатор і виконавець багатьох представлених на ній творів є швейцарка українського походження Євгенія Курц, яка багато подорожує по Україні, збираючи зразки народної вишивки, різьблення, інкрустації та ткацтва, і широко пропагує їх у Швейцарії.

А в столиці Єгипту Каїрі тим часом пройшли два міжнародні фестивалі. Україну представляв Одеський український музично-драматичний театр під керівництвом Ігоря Равицького. Для дітей було показано стрічку українського кінорежисера Костянтина Баранова «Червона чашка».

Укрінформ.

Щороку кримськими стежками з рюкзаками за плечима мандрують шанувальники дивовижної і багатої природи нашого краю. Останнім часом поряд з пішохідним все активніше набуває розвитку велосипедний туризм. За тисячі кілометрів у будь-яку погоду їдуть до нас витривалі і віддані друзі цього надійного і найдоступнішого виду транспорту, щоб зачудуватися гірськими краєвидами, теплими морськими хвилями Чорного моря, архітектурними пам'ятниками древньої Тавріди.

На світлині Костянтина Дудченка велотуристи біля Лівадійського палацу-музею.

ВІДРОДИМО УКРАЇНУ РАЗОМ

«МОЛОДЬ УКРАЇНИ» — ВАША ГАЗЕТА

Індекс 60980. Ціна на півроку — 300 тис. крб., квартал — 150 тис. крб., місяць — 50 тис. крб.

«Молодь України» — газета державницького, патріотичного спрямування.

Передплативши «Молодь України» собі, не забудьте передплатити її військовій частині, що неподалік від вашого дому.

...А ЛЮДЕЙ БІЛЬШЕ

Населення земної кулі, загальна чисельність якої становить зараз близько 5,7 млрд. чоловік, може збільшитися до 2050 року до 9,8 млрд. Такого висновку дійшли експерти ООН. Найбільше зростання населення передбачається на африканському континенті, де до 2050 року проживатиме 2,1 млрд. чоловік. Потім за темпами приросту йде Азія, населення якої становитиме 5,7 млрд. чоловік, Латинська і Північна Америка — відповідно 839 млн. чоловік і 389 млн. чоловік. На відміну від інших континентів, для Європи не передбачається збільшення числа жителів. Згідно з прогнозами, кількість європейців, що нині становить 727 млн. чоловік, скоротиться до 2050 року до 678 млн.

ДАМНИЦЯ

ВИПУСК 84-й

Білі: дамки 27, 34, прості 20, 22, 28, 39, 42; чорні: дамки 9, 25, проста 14. Заставити просту. Друга варіація така. Білі: дамки 1, 32, 36, прості 27, 28, 31, 38; чорні: дамки 9, 49, прості 11, 12, 14, 18, 24. Заставити просту. Ці мініатюри на одну й ту ж тему пропонуються для самостійного розв'язання.

Білі: дамки 5, 11, 12, 17, 36, прості 6, 7, 8, 18, 42; чорні: дамки 3, 25, прості 9, 10, 14. Заставити свою дамку і просту. 1. 18—13 2. 36:20 25:14 (А) 3. 12—29 4. 29—42 48:37 5. 11—28. А) 2.. 25:9 3. 5:14 4. 17—33 5. 6—1

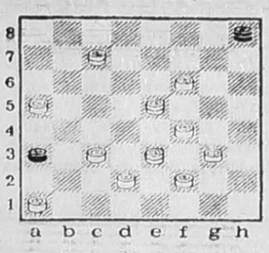

В позиції на діаграмі заставляється своя проста на полях a1 і a7. Розв'язок: 1. ab6 ab2 (А). 2. e5—d4 3. fg5 4. ef4 5. cb4. А) 1... hg7 2. f:h8 3. hg7 4. fg5 5. gh6 6. hg7 7. ab2 8. eh6 9. hg5 10. fe3 11. bc3 12. ba7 bc1 13. de3.

Автор цих задач — Г. РУДНИЦЬКИЙ.

Перевірте розв'язок задачі М. Пустинникова (вип. 83-й). 1. 31—27 2. 47:3 26:48 (А) 3. 11:31 4. 3:12. А) 2... 26:8 3. 3:27 4. 11—7 5. 42—26 6. 6—11 7. 26—21.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА НІМЕЦЬКІЙ ЗЕМЛІ

Не так давно група викладачів та студентів сімферопольського музичного училища імені Чайковського побувала в німецькому містечку Неттеталь, куди їх запросив директор місцевої гімназії доктор Ганс-Якобі Паулі. Групу очолювала викладач з класу фортепіано, член «Просвіти» Валентина Миколаївна Біленко. Разом з викладачем і диригентом симфонічного оркестру Вернер-Ягер-гімназії паном Альберто Моно вона готувала цю зустріч з 1991 року.

До кримчан німецькі друзі поставилися як до рідних. Відбулися зустрічі в гімназії, екскурсії по місту, котрі проводив пан Вольфганг Хенчел, подорожі в Дюссельдорф та Аахен, огляди історичних пам'яток, храмів. Цікаво було побачити багату, розмірену в ритмі свого життя, всю в квітах, незважаючи на холод та дощ, Німеччину, яка, здавалось, не знає ніяких турбот, в той самий час, коли з Криму надходили повідомлення одне гірше за друге.

Сімферопольські музиканти дали два концерти з класичної та народної музики. В німецькій пресі дістали добрі відгуки. Публіка тепло вітала виступи співачки Л. Васильєвої, скрипаля Е. Бекірова, гітариста О. Радковського. Кілька пісень з програми, насиченої українською музикою та піснями, наші дівчата виконували в Сімферополі на засіданні «Просвіти», присвяченому Дню незалежності України.

Жителі Західної Німеччини, які вперше побачили і почули посланців з незнайомої їм раніше незалежної держави, відразу пройнялися красою та силою української пісні. Особливий успіх мала пісня Тараса Петриненка «Господи, помилуй», якою музиканти закінчували свої виступи. В місті Хінзбеку навіть попросили її повторити і приспів співали разом з сімферопольськими студентами.

Ми звернули увагу, що ні в Неттеталі, ні десь інде не чути низькопробної музики, яка брудним потоком плеться з кримського ефіру. Відчувається, що на Заході з повагою ставляться до класики, яку, між іншим, можна послухати і в церквах, де часто виступають відомі органісти, хорові колективи. Про акустику залів та якість фортепіано, на яких приходилось грати там нашим музикантам, і говорити не варто: бездоганні. Сумно про це писати. Але добре, що наша молодь має тепер можливість побачити світ і зробити деякі висновки.

Зараз училище планує нову зустріч з гімназією, цього разу в Сімферополі.

В. КАЛІНІНА.

НАШЕ ЗДОРОВ'Я

БЕРЕЖІТЬ ОДНЕ ОДНОГО!

Онколога Володимира Івановича Гудзя знаю з 1974 року, з того часу, коли почала працювати сьома сімферопольська міська лікарня.

Доля його склалася досить незвичайно для українця. Народився у російській глибинці — на Вологодщині, куди було заслано розкуркулену родину його матері. А мали хазяї лише невеликий хутірець на Полтавщині, де жили і працювали 12 братів і сестер. Звісно, піклуватися звикли про себе самі, бо трудилися на землі залюбки та й не сподівалися на якусь там могутню і справедливу державу, котра буцімто про них подбає. Але ж вона все-таки «подбала»... Тільки під час хрущовської відлиги родину було реабілітовано, а на фронтах Великої Вітчизняної так і проливали кров колишні хуторяни — «заплямовані».

Та поговорити з Володимиром Івановичем я прийшла не про минуле, де вже нічого не виправити.

— Відомо, що поріг середнього віку наших жителів з кожним роком знижується. Більшість чоловіків, за статистикою, вже не доживає до пенсії. А чи зростає кількість захворювань вашого профілю?

— На жаль, так. Ось пропрацював сьогодні всього дві години, а в моєму «активі» вже четверо первинних відвідувачів з задавненою хворобою.

— Які причини ви вважаєте тут визначальними? Не те їмо, п'ємо, не тим дихаємо? Чи, можливо, відлуння Чорнобилю?

— Як не дивно, але з Чорнобилем це навряд чи пов'язано, бо людей з захворюванням щитовидної залози (яка першою реагує на опромінення) в Сімферополі дуже мало. Не кожного року беремо когось на облік. Найімовірнішою причиною виникнення хвороби, за моїми 25-річними спостереженнями, є стреси. Майже в половині випадків до мене небезпідставно звертаються люди, котрі щойно пережили важке випробування чи втрату, мали моральні травми. Отож недарма кажуть, що біда сама не ходить.

— Це досить несподівана інформація, бо вважається, що наслідками стресів здебільшого є серцево-судинні та суто нервові і психічні патології. Але коли лихо вже сталося, як бути?

— По-перше, не втрачати надії. Приміром, рак шкіри, який є найпоширенішим, дає майже стовідсоткове видужування. Щоб запобігти ураженню легень, слід приділяти більшу увагу профілактиці. Серед моїх 42 хворих тільки 5 жінок, це свідчить, що чоловікам не треба забагато палити. До того ж в мене є пацієнти, яких було прооперовано майже сорок років тому — і досі все гаразд. Захворювання молочної залози (яке за кількістю випадків на третьому місці) легко виявити у початковій фазі, досить тільки пильно стежити за собою.

— Чула, що за кордоном від людей не приховують правду про стан їхнього здоров'я. А в нас?

— У нас — інакше. Бо за кордоном, дізнавшись про свою хворобу, людина має змогу якнайактивніше вступити у боротьбу з нею і не забуває про свій шанс на перемогу. А за наших, особливо теперішніх, скрутних умов у хворого значно більше підстав для апатії або відчаю, при такій реакції він стає спільником своєї хвороби. Отож, будьте пильними до свого здоров'я, бережіть одне одного від образливого слова чи дії, бо катувати можна й без вогню та меча.

Розмову вела Т. СОЛОВЕЙ.

ПРОГРАММА ТЕЛЕВИДЕНИЯ

Понедельник, 7 ноября

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 Ритмическая гимнастика.
9.30 Худ.фильм "Дичок" /Польша/.
10.40 Казацкие лютни.
11.20 Есть шанс!
11.40 Худ.фильм "Трое в лодке, не считая собаки".
13.50 Таланты и меценаты. Фестиваль в г.Торунь /Польша/. Часть 1.
14.40 Телефан.
15.30 Лицом к столице.
16.00 УТН.
16.10 Деликатес-шоу.
17.00 Юбилейный концерт П.Муравского. 1 отделение.
18.20 Мультфильм.
18.30 "Час рікою пливе". Музыкальная программа.
19.00 Гандбол. "Спартак" - "Автомобилист" /Бровары/.
20.00 УТН.
20.10 Ай Пи Киев.
20.15 "Громада" представляет.
21.10 Версия.
21.35 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Пи Киев.
22.00 УТН.
22.35 Худ.фильм "Влюблен по собственному желанию".
0.00 "Франс Интернасиональ" представляет: концерт МСМ.
1.30 УТН.

"Останкино"

8.00 Мультфильмы.
8.30 Фильм - детям. "Лети, журавлик".
9.35 На балу у Золушки.
10.35 Гол.
11.05 "Грузия - одна". Часть 3 - "Испытание".
12.30 Играй, гармонь.
13.10 Фильмы нашей памяти. "Алешкина любовь".
14.50 Новости.
15.00 Шире круг.
16.30 Клуб путешественников.
17.20 Док.фильм о Ф.Раскольникове.
18.15 Рискнуть и победить. Телеигра.
19.45 М.Захаров. "Безумный день, или Женитьба Фигаро".
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 Новости.
21.40 Юмористическая программа М.Задорнова.
22.30 М.Евдокимов в комедии "Про бизнесмена Фому".
0.00 Новости.
0.05 Концертная симфония В.-А.Моцарта для скрипки и альта с оркестром.
0.50 Новости.
1.00 С полки запрещенных программ ЦТ. 1989 год - праздничный концерт к 7 ноября.

УТ-2, УТ-3, "Россия", Крым-ТВ

8.00 Вести.
8.25 Клип-антракт.
8.30 "Осенние колокола" Худ.фильм.
9.50 Док.фильм "Царь и вождь"
10.40 Студия "Рост".
11.10 Встреча сборных мира и России по вольной борьбе.
11.40 "Дворцы и крепости".
12.10 "Хмурое утро". Худ.фильм.
14.00 Новости.
14.20 "Эдера". 11 серия.
15.15 Спасение 911.
16.10 Поет народный артист Украины А.Горчинский.
17.00 ВЫБОРЫ-94.
19.00 "История Киева. На круги своя".
19.15 Видеотекмт.
19.30 ТНК.
19.50 Мультфильмы.
20.15 Финансовое обозрение.
20.30 СНН.
21.00 САМ себе путешественник.
21.30 Перекресток.
21.55 Окна.
22.00 Визитка.
22.05 "Эркюль Пуаро". 7 серия.
23.05 Сегодня на сегодня.
23.10 Украинская перспектива.
23.30 СИТ-3.
23.40 Телеигра "5 плюс 1".
0.00 Окна.
0.30 "Спрут-6". 3 серия. Часть 2.
1.35 СИТ-3.
1.40 Про-видео.

"ЧЕРНОМОРСКАЯ"

19.00 Мультфильмы.
19.25 Телегазета ТВ-7.
19.35 "Крутые виражи" (4 серия).
20.25 "События недели".
20.35 РОССИЯ. Детектив по понедельникам.
21.35 "Отверженные" (2 серия).

Вторник, 8 ноября

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 Перекресток.
9.35 Худ.фильм "Дона Бейжа". 1 серия.
10.25 Мультфильм.
10.35 Класс-юниор-бизнес.
11.30 Доброго вам здоровья.
12.15 Муз.фильм.
13.05 Спектакль "Маугли".
14.10 Худ.фильм "Звезда шерифа".
16.00 УТН.
16.10 Фестиваль в г.Торунь. Часть 2.
17.00 Футбол. "Шахтер" /Донецк/ - "Динамо" /Киев/.
18.45 Юбилейный концерт П.Муравского. 2 отделение.
19.20 Школа поэтики. Л.Талалай.
20.00 УТН.
20.10 Ай Пи Киев.
20.15 Е.Товстуха. К 60-летию со дня рождения.
20.45 Все живое.
21.05 Поет Н.Свобода.
21.15 Фильм "София Киевская".
21.35 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Пи Киев.
22.00 УТН.
22.35 Блок-Нот.
22.55 Ай Пи Киев.
23.00 Спорткурьер.
23.10 Худ.фильм "Грешник".
0.30 Мультфильмы.
1.00 УТН.

"Останкино"

6.30 "Утро".
8.50 Новости.
9.00 "Война гоботов".
9.25 "Дикая Роза".
9.50 Новости.
10.00 Ты помнишь, товарищ...
10.30 Мультфильм.
10.50 Новости.
11.00 "Сюжет для двух рассказов". Худ.фильм.
12.15 Утренняя почта.
12.52 Новости.
13.00 Я и мой клип.
13.05 "Д'Артаньян и три мушкетера". Худ.фильм. 1 серия.
14.45 Клип.
14.50 Новости.
15.00 "Горячев и другие". 21 серия.
15.25 Хроника деловой жизни.
15.30 Дверь в малый бизнес.
15.45 Дело и право.
15.50 Новости.
16.00 Веселые нотки.
16.30 Волшебный мир, или Синема.
16.50 Новости.
17.00 Джэм.
17.20 "Элен и ребята".
17.50 Мир сегодня.
18.00 Тайны Старой площади.
18.30 Загадка СБ.
18.45 Кто есть кто. XX век. Л.Ландау.
18.52 Новости.
19.00 Час пик.
19.30 "Дикая Роза".
19.55 "Мы". В.Познер.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 Новости.
21.40 Из первых рук.
21.50 Песня-94.
22.35 "По есть непогашенной Луны". Худ.фильм.
0.20 В мире джаза.
0.40 Авто-шоу.
0.50 Пресс-экспресс.

УТ-2, УТ-3, "Россия", Крым-ТВ

7.30 Формула-730.
8.00 Вести.
8.20 Требуются...
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эй-Би-Си.
9.25 Торговый дом.
9.40 Без ретуши.
10.35 Клип-антракт.
10.45 "К-2" представляет.
11.35 Телегазета.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
16.00 Вести.
16.20 Новая линия.
16.50 Фильм.
17.00 ВЫБОРЫ-94.
17.45 Видеотекст.
18.00 ТНК.
18.20 "Барев".
19.05 Детский театр "Шоколадка".
19.30 Выборы-94.
19.50 "За что боролись..."
20.15 "Говори!" Лидер коммунистов Крыма Леонид Грач.
20.35 Симферопольский художественный музей.
21.05 Сезон.
21.20 Сегодня на сегодня.
21.30 "ЧИЗ".
23.00 САМ себе путешественник.
23.30 СИТ-3.
23.40 Обратная связь.
23.55 Худ.фильм.
1.25 СИТ-3.
1.30 Про-видео.

"ЧЕРНОМОРСКАЯ"

19.00 "На пороге ночи" (81 часть).
19.30 Мультфильмы.
19.50 Телегазета ТВ-7.
20.00 Уника-ТВ. "Время местное"
20.25 Уника-ТВ. "Европа сегодня"
20.50 Музыкальный микс.
21.00 Худ.фильм "Хики и Боггс".

Среда, 9 ноября

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 "Дона Бейжа". 2 серия.
10.00 Уроки французского.
10.20 "Свічадо".
11.05 "Илларион Свенцицкий в походе веков".
11.35 Школьный экран.
12.05 Худ.фильм "Влюблен по собственному желанию".
13.30 УТН.
13.40 "Вертеп-шоу".
15.40 "Все - всем".
17.00 УТН.
17.10 "Танцевальные фантазии".
17.40 Образовательный канал.
18.30 Собственники.
19.00 Мультфильм.
19.10 "Синтез".
19.30 Концерт оркестра народных инструментов.
20.00 УТН.
20.10 Ай Пи Киев.
20.15 "Колокола Чернобыля".
20.45 Спрашивайте - отвечаем.
21.05 Парламентский канал.
21.35 Телерадиореклама.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Пи Киев.
22.00 УТН.
22.35 Телерадиореклама.
22.40 Тираж лотереи "Укрлото". Выпуск 4.
22.50 Мисс Телемодель-94.
23.10 Ай Пи Киев.
23.15 Худ.фильм "Я вас дождусь".
0.20 Путешествие в Испанию. Часть 1.
0.50 УТН.
1.00 Оракул.

"Останкино"

6.30 "Утро".
8.50 Новости.
9.00 "Война гоботов".
9.25 "Дикая Роза".
9.50 Новости.
10.00 Звездный час.
10.35 Мультфильм.
10.50 Новости.
11.00 "На полустанке". Худ.фильм.
11.30 Мультфильм.
11.50 Новости.
12.00 Афиша.
12.40 Я и мой клип.
12.50 Новости.
13.00 "Д'Артаньян и три мушкетера". Худ.фильм. 2 серия.
14.45 Клип.
14.50 Новости.
15.00 "Горячев и другие". 22 серия.
15.25 Хроника деловой жизни.
15.30 Экономика семьи.
15.45 Автосалон.
15.50 Новости.
16.00 Посмотри, послушай.
16.20 "Летающий дом".
16.50 Новости.
17.00 Синяя птица.
17.20 "Элен и ребята".
17.50 Мир сегодня.
18.00 Телерадиокомпания "Мир".
18.30 Человек и закон.
18.45 Кто есть кто. XX век. Д.Вертов.
18.50 Новости.
19.00 Час пик.
19.30 "Дикая Роза".
19.55 "Два дня и вся жизнь". Док.фильм.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 Новости.
21.40 Монолог.
21.50 Худ.фильм "Смерть негодяя".
0.10 Шесть вечеров с Ю. Никулиным. Вечер 5.
0.50 Пресс-экспресс.

УТ-2, "Россия", Крым-ТВ

7.30 Формула-730.
8.00 Вести.
8.20 Требуются...
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эй-Би-Си.
9.25 Клип-антракт.
9.30 Торговый дом.
9.45 Депеша.
10.30 Кино в ноябре.
10.45 "Санта-Барбара".
11.35 Телегазета.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
16.00 Вести.
16.20 Там-там новости.
16.35 Праздник каждый день.
16.45 Фильм-концерт.
17.00 ВЫБОРЫ-94.
17.35 Видеотекст.
17.50 "Рідна хата".
18.05 "Два кольори".
18.40 Афта хаберлери.
19.00 Мерабаньыз, балалар!
19.20 Ана Юрт.
19.40 Концерт.
20.35 "Санта-Барбара".
21.30 О семье Рерихов.
22.10 "Хиапа" предлагает.
22.20 "Фест-конкон". Новые звезды старого рока.
23.00 Сессия ВС Украины.
0.00 На "Таврических играх". Саманта Фокс.

"ЧЕРНОМОРСКАЯ"

19.00 "На пороге ночи" (82 часть).
19.30 Мультфильмы.
19.50 Телегазета ТВ-7.
20.00 Уника-ТВ. "Рынок".
20.30 Авторская программа ЧТРК.
21.00 Худ.фильм "Любовь по большому счету".

Четверг, 10 ноября

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 "Дона Бейжа". 3 серия.
10.00 Спрашивайте - отвечаем.
10.20 Худ.фильм "Я вас дождусь".
11.25 "Нон-стоп-рандеву".
12.30 "Украинская архитектура Львова".
13.00 УТН.
13.10 Художник Михаил Гапонов.
15.40 "Все - всем".
17.00 УТН.
17.10 "Д".
17.55 Образовательный канал.
18.45 Хозяином на земле.
19.15 Чемпионат Европы по кикбоксингу.
19.45 Фильм "Пока зима еще далеко".
20.00 УТН.
20.10 Ай Пи Киев.
20.15 Финансовое обозрение.
20.30 Кадровая политика аппарата Президента Украины.
21.00 Играет семья Зубицких.
21.35 Телерадиореклама.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Пи Киев.
22.00 УТН.
22.35 Телерадиореклама.
22.40 Д.Сахаров в Киеве.
23.00 Ай Пи Киев.
23.05 "Дона Бейжа". 9 серия.
23.55 Спорткурьер.
0.05 Театр "Романс"
0.55 УТН.
1.05 "Новая генерация".

"Останкино"

6.30 "Утро".
8.50 Новости.
9.00 "Война гоботов".
9.25 "Дикая Роза".
9.50 Новости.
10.00 В мире животных.
10.40 Мультфильм.
10.50 Новости.
11.00 "Детство Никиты" Худ.фильм.
12.20 "Паломники". Док.фильм.
12.50 Новости.
13.00 Я и мой клип.
13.05 "Д'Артаньян и три мушкетера". 3 серия.
14.30 Кинотрек.
14.45 Клип.
14.50 Новости.
15.00 "Горячев и другие". 23 серия.
15.25 Хроника деловой жизни.
15.30 Россия на мировом рынке.
15.45 Разрешите представиться.
15.50 Новости.
16.00 Что интересного?
16.20 Мультитроллия.
16.50 Новости.
17.00 Тет-а-тет.
17.20 "Элен и ребята".
17.50 Мир сегодня.
18.00 ...До 16 и старше.
18.30 Миниатюра.
18.45 Кто есть кто. XX век. Э.Хоннеккер.
18.50 Новости.
19.00 Час пик.
19.30 "Дикая Роза".
19.55 "Грем Грин". Авторская программа Г.Боровика.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 Новости.
21.40 Москва - Кремль.
22.00 Лотто "Миллион".
22.30 Концерт, посвященный Дню милиции.
0.50 Пресс-экспресс.

УТ-2, "Россия", Крым-ТВ

7.30 Формула-730.
8.00 Вести.
8.20 Требуются...
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эй-Би-Си.
9.25 Клип-антракт.
9.30 Поехали.
9.40 Военный курьер.
9.55 Совершенно секретно.
10.45 "Санта-Барбара".
11.30 Телегазета.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.10 Милицейский репортаж.
16.00 Вести.
16.20 Студия "Рост".
16.50 Мультфильм.
17.00 ВЫБОРЫ-94.
17.40 Видеотекст.
18.00 ТНК.
18.20 Программа греческой редакции.
18.55 ТВ-канал -- президент Республики Крым.
19.25 "Разговор по душам".
19.40 Легкоатлетический марафон.
19.55 Встреча в прямом эфире.
20.35 "Санта-Барбара".
21.30 Стиль жизни.
22.00 "Светоч".
22.30 Муз.фильм.
23.00 Сессия ВС Украины.
0.00 Док.фильм "Ламбада для хилеров".

"ЧЕРНОМОРСКАЯ"

19.00 "На пороге ночи" (83 часть).
19.30 Мультфильмы.
19.50 Телегазета ТВ-7.
20.00 Уника-ТВ. "Намедни".
20.45 Музыкальный микс.
21.00 Худ.фильм "Выпьем за здоровье, выпьем за упокой".

Пятница, 11 ноября

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 Финансовое обозрение.
9.25 "Дона Бейжа". 4 серия.
10.15 Д.Сахаров в Киеве.
10.35 Фант-лото "Надежда".
11.25 Памяти Полины Нятко.
12.25 Мультфильм.
12.40 Школьный экран.
13.10 УТН.
13.20 "Вервиця".
15.40 "Все - всем".
17.00 УТН.
17.10 "Анфас".
17.55 "Мистер Х".
18.25 Науч.-поп.фильм "Гражданин верноподданный".
19.00 Студия "Основа".
19.45 Деловые ведомости.
20.00 УТН.
20.10 Ай Пи Киев.
20.15 "Франс Интернасиональ" представляет: "Все о спорте", "Специальный корреспондент".
21.15 Вечерний концерт.
21.35 Телерадиореклама.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Пи Киев.
22.00 УТН.
22.35 Телерадиореклама.
22.40 Общественное мнение.
23.00 Ай Пи Киев.
23.05 "Дона Бейжа". 10 серия.
23.55 Артмайдан.
0.55 УТН.

"Останкино"

6.30 "Утро".
8.50 Новости.
9.00 "Сорока".
9.20 "Дикая Роза".
9.50 Новости.
10.00 Огород круглый год.
10.30 Китай. Взгляд из провинции.
10.50 Новости.
11.00 "Графиня Шереметьева". Худ.фильм. 1 серия.
11.50 Новости.
12.00 "Графиня Шереметьева". 2 серия.
12.40 Мультфильм.
12.50 Новости.
13.00 Я и мой клип.
13.05 "Наша Чукоккала". Фильм-спектакль Театра кукол им. С.Образцова.
14.15 Цирковая программа.
14.45 Клип.
14.50 Новости.
15.00 "Горячев и другие". 24 серия.
15.25 Хроника деловой жизни.
15.30 Власть и реформы.
15.45 Наш прогноз.
15.52 Новости.
16.00 "Питер Пен". Худ.фильм 1 серия.
17.30 Рок-урок.
17.50 Мир сегодня.
18.00 Человек и закон.
18.30 Поет С.Дружинин.
18.45 Кто есть кто. XX век. П.Карден.
18.50 Новости.
19.00 Бомонд.
19.25 "Дикая Роза"
19.50 Поле чудес.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 Новости.
21.40 Человек недели.
22.00 "Улицы Сан-Франциско" 10 серия.
23.00 Единственный дубль
23.50 Новости.
0.05 "Пинк Флойд" - мировое турне.

УТ-2, УТ-3, "Россия" Крым-ТВ

7.30 Формула-730.
8.00 Вести.
8.20 Требуются..
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эй-Би-Си.
9.25 "Постскриптум".
9.45 "Восковые персоны".
10.45 "Санта-Барбара".
11.35 Телегазета.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
16.00 Вести.
16.20 Студия "Рост".
16.35 Там-там новости.
16.50 Праздник каждый день.
17.00 ВЫБОРЫ-94.
17.40 Видеотекст.
18.00 ТНК.
18.20 "Хоффнунг".
18.50 Мультфильм.
19.00 Парламентский час.
20.00 Крымский вопрос.
20.35 "Санта-Барбара".
21.30 "Прямая речь".
22.00 Худ.фильм.
0.40 Футбол как футбол.
1.40 СИТ-3.
1.45 Про-видео.

"ЧЕРНОМОРСКАЯ"

19.00 "На пороге ночи" (84 часть).
19.30 "Барбар" (7 часть).
19.55 Телегазета ТВ-7.
20.00 Уника-ТВ. "Европейский калейдоскоп".
20.35 ЧТРК. "Как дела?".
20.55 Музыкальный микс.
21.00 Худ.фильм "Ночь охотника".
22.40 Худ.фильм "Тихий Дон" (3 серия).

Суббота, 12 ноября

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 Ритмическая гимнастика.
9.30 Мисс Телемодель-94.
9.50 Родная речь.
10.05 Ужгородский дворец школьников.
10.40 Доброго вам здоровья.
11.20 "Украина сегодня".
12.10 К 175-летию со дня рождения Пантелеймона Кулиша.
14.15 Телемост Вашингтон - Киев.
14.30 "Вервиця".
15.00 Обозрение "Жиллетт".
15.30 Благая весть с Риком Реннером.
16.00 УТН.
16.10 Старинная музыка.
16.40 Наш круг.
17.00 "Плеяда".
17.55 Футбол. Чемпионат Европы. Молодежные сборные Украины и Эстонии.
19.45 Мультфильм.
20.00 УТН.
20.10 Ай Пи Киев.
20.15 Хроника МВД.
20.30 "Останки", "Маски-шоу".
21.30 Романсы украинских композиторов.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Пи Киев.
22.00 УТН.
22.35 Окно в Америку.
23.05 Ай Пи Киев.
23.10 "Дона Бейжа". 11 серия.
0.00 "И снова вместе" в Дубно.
0.35 УТН.
0.45 Фестиваль "Тарас Бульба".

"Останкино"

7.30 Субботнее утро делового человека.
8.15 Спорт-шанс.
8.45 Слово пастыря.
9.00 "Марафон-15" - малышам.
9.30 Телерадиокомпания "Мир".
11.00 Утренняя почта.
11.30 Я - женщина.
12.00 Без паузы.
12.15 Смак.
12.30 Худ.фильм "Афоня".
14.20 Книжный двор.
14.50 Новости.
15.00 Диалог в прямом эфире.
15.40 "Постижение демократии". Фильм 6 - "Последние новые граждане".
16.40 Охранная грамота.
17.15 В мире животных.
17.55 Брейн-ринг.
18.45 До и после...
19.40 "Команда в шляпах". 5 серия.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 Новости плюс.
21.35 Погода.
21.45 "Хозяин Баллантре". 2 серия.
22.45 Оба-на.
23.30 Новости.
23.40 Матадор.
0.30 Хит-парад "Останкино".

УТ-2, УТ-3, "Россия", Крым-ТВ

8.00 Вести.
8.25 Мульти-пульти.
8.35 Студия "Рост".
9.05 "Пилигрим".
9.50 "Соотечественники".
10.20 Парламентская неделя.
11.05 Телеэрудит.
11.10 Обратный адрес.
11.55 Киномарафон. Аниматограф.
13.25 Де факто.
13.40 Теннис. Кубок Кремля.
14.00 Вести.
15.50 "Музыка на десерт".
16.05 Футбол без границ.
16.50 Телеэрудит.
16.55 "Эдера". 12 серия.
17.50 Видеотекст.
18.05 Встреча с прессой.
19.10 "Господин Великий Новгород". Худ.фильм.
20.50 Телегазета.
21.00 "Джокер".
23.30 СИТ-3.
23.40 Фэшн-клаб.
0.05 Худ.фильм "Миллион остается".
1.35 СИТ-3.
1.40 Про-видео.

"ЧЕРНОМОРСКАЯ"

9.00 Сборник мультфильмов.
10.00 Худ.фильм "Пташка".
12.00 ЧТРК. "Скворечник".
19.00 "Барбар" (8 часть).
19.30 Телегазета ТВ-7.
19.40 Худ.фильм из рубрики "Бестселлер".
21.30 Уника-ТВ. "Развлечение сегодня".
22.00 "Тропическая жара"

Воскресенье, 13 ноября

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 Ритмическая гимнастика
9.30 В воскресенье утром
10.30 "Останки", "Маски-шоу"
11.30 Спужу народу Украины
12.15 "Менора"
13.00 "Солнечные кларнеты"
14.15 Канал "Д".
15.15 Желаем счастья
16.00 УТН.
16.10 Село и люди.
16.55 Гандбол. Женщины. "Мотор" /Запорожье/ - "Ференцварош" /Будапешт/.
17.55 Футбол. Сборная Украины - сборная Эстонии.
19.45 "Улыбка".
20.00 УТН.
20.20 Ай Пи Киев.
20.25 "Свічадо".
21.10 Концерт С.Пенкина.
21.25 Мультфильм "Сокровища небесные".
21.55 Ай Пи Киев.
22.00 "Послесловие".
23.00 Ай Пи Киев.
23.05 "Дона Бейжа". 12 серия.
23.55 Спорткурьер.
0.05 "Подиум".
0.35 Гандбол. "Спартак" /Киев/ - "Сатурн" /Гаага/.
1.15 УТН.

"Останкино"

8.15 Олимпийское утро.
8.50 Спортлото.
9.00 Марафон-15.
9.30 С утра пораньше.
10.00 Полигон.
10.30 Пока все дома.
11.00 Утренняя звезда.
11.50 Под знаком "Пи".
12.35 Фестиваль телепрограмм народного творчества.
13.15 Экономика и реформы.
13.40 "Шпаргалка" с подарком.
14.00 "Подводная одиссея команды Кусто".
14.50 Новости.
15.00 "Стратегия Победы". Фильм 7 - "Дороги жизни".
15.50 Живое дерево ремесел.
16.00 Клуб путешественников.
16.50 Современники о Леониде Когане.
17.30 Америка с М.Таратутой.
18.00 Новости.
18.10 Телелоция.
18.25 "Баскетбольная лихорадка", "Настоящие охотники за привидениями".
19.20 Вся Россия.
20.00 КВН-94.
22.00 Воскресенье.
22.50 Спортивный уик-энд.
23.05 "Вокзал мечты". Ю.Башмет.
23.50 Новости.
0.05 Любовь с первого взгляда.
0.50 Новости.
1.00 Музобоз.

УТ-2, УТ-3, "Россия", Крым-ТВ

8.00 Вести.
8.25 Студия "Рост".
8.55 Лучшие игры НБА.
9.50 Шесть соток.
10.10 Доброе утро, Европа.
10.40 Аты-баты...
11.10 Русское лото.
11.55 "Радуга". Худ. фильм.
13.40 Теннис. Кубок Кремля.
14.00 Вести.
15.50 Не вырубить...
16.05 "Эдера". 13 серия.
17.00 Худ.фильм "Дорогая Елена Сергеевна".
18.55 Клуб "Неаполис".
19.30 "Джокер".
22.00 "Сеньорита".
23.00 "Трамвай желаний" /телекомпания "Гравис"/.
23.30 СИТ-3.
23.40 "Моторола" в Украине.
0.00 "Формула-1". Гран-при Австралии.

"ЧЕРНОМОРСКАЯ"

9.00 Повтор.
19.00 "Барбар" (9 часть).
19.30 Мультфильмы.
20.35 Телегазета ТВ-7.
20.45 Музыкальный микс.
21.00 Худ.фильм "Последний зов любви".

Засновники: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Кримська організація Спілки письменників України, трудовий колектив редакції.

Наш розрахунковий рахунок № 609217 у Сімферопольському філіалі Укрбанку «Відродження», МФО 324861.

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів, цифрових та статистичних даних несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і виправляти мову.

Газета зареєстрована Державним Комітетом України по пресі. Реєстраційне свідоцтво КВ № 803. Індекс 30553.

Телефони редакції: головний редактор 29-86-59; відповідальний секретар 24-61-26; відділи 29-85-59. Факс 29-86-59.

Адреса редакції: м. Сімферополь, вул. Київська, 76, 4-й поверх, кімн. 410.
Листи просимо надсилати за адресою: 333034, м. Сімферополь-34, пошт. скринька № 972.

Головний редактор Олександр КУЛИК.